

LES UNIVERSITATS CATALANES, FACTOR D'EQUITAT I DE MOBILITAT PROFESSIONAL

**Una anàlisi sobre les relacions entre l'estatus familiar,
el bagatge acadèmic i la inserció professional l'any 2008
dels titulats l'any 2004 a les universitats catalanes**

Jordi Planas i Sandra Fachelli

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

LES UNIVERSITATS CATALANES, FACTOR D'EQUITAT I DE MOBILITAT PROFESSIONAL

**Una anàlisi sobre les relacions entre l'estatus familiar,
el bagatge acadèmic i la inserció professional l'any 2008
dels titulats l'any 2004 a les universitats catalanes**

Jordi Planas i Sandra Fachelli

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

AQU Catalunya, 2010

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP:

Planas i Coll, Jordi

Les Universitats catalanes, factor d'equitat i de mobilitat professional : una anàlisi sobre les relacions entre l'estatus familiar, el bagatge acadèmic i la inserció professional l'any 2008 dels titulats l'any 2004 a les universitats catalanes

Bibliografia

ISBN: 9788469300244

I. Fachelli, Sandra

II. Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya

III. Títol

1. Estudiants universitaris – Catalunya – Condicions socials
2. Llicenciats universitaris – Treball – Catalunya
378(467.1)

© Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya

Via Laietana, 28, 5a planta

08003 Barcelona

© Autors: **Jordi Planas** i **Sandra Fachelli**, Grup de Recerca en Educació i Treball (GRET) de la Universitat Autònoma de Barcelona

Coordinació de la col·lecció: Sebastián Rodríguez Espinar i Josep Manel Torres Solà

Agraim a AQU Catalunya l'oportunitat que ens ha donat de disposar de les dades de l'enquesta dels titulats universitaris del 2004 i l'encàrrec d'anitzar-les.

Per a la realització d'aquest informe s'ha disposat d'una comissió de seguiment composta per tres membres del GRET: Josep M. Masjuan, Jesús Vivas i Guillem Sala. Durant l'elaboració també s'ha beneficiat dels comentaris fets pels professors Marina Subirats (UAB), Pedro López Roldán (UB), Julio Carabaña (UCM) i Geoff Hayward (Universitat d'Oxford). Albert Sánchez Gelabert ha col·laborat en la revisió i l'edició final de l'informe. De tota manera, la responsabilitat final del text, i sobretot dels seus possibles errors, és dels autors.

Disseny i maquetació: Josep Turon i Sasha Cristòfol

Primera edició: març 2010

ISBN: 978-84-693-0024-4

Dipòsit legal: B-5.083-2010

El contingut de l'estudi és responsabilitat dels seus autors.
S'autoritza la reproducció total o parcial, citant la font i els autors.

Disponible també en versió electrònica:

<www.aqucatalunya.cat>

SUMARI

Presentació	7
Pròleg	11
1. Introducció	17
2. Qui són els pares dels titulats universitaris?	25
2.1. Quin és el nivell educatiu dels pares?	26
2.1.1. Diferències entre universitats	26
2.1.2. Influència del nivell d'estudis dels pares en els itineraris formatius dels fills	27
2.1.3. Influència del nivell d'estudis dels pares en les notes d'accés i en l'expedient acadèmic universitari ...	28
2.1.4. Estudi i feina dels fills segons el nivell educatiu dels pares ...	29
2.1.5. Generació dels pares	29
2.2. Quina és l'ocupació dels pares?	42
2.2.1. Diferències entre universitats	34
2.2.2. Influència del nivell ocupacional dels pares en els itineraris formatius dels fills	34
2.2.3. Influència del nivell ocupacional dels pares en les notes d'accés i en l'expedient acadèmic universitari ...	35
2.2.4. Estudi i feina dels fills segons l'estatus ocupacional dels pares	35
3. Comparació entre l'ocupació dels pares i la dels fills	39
3.1. Posicions relatives entre pares i fills	40
3.2. Ocupació dels fills en relació amb l'ocupació dels pares	43
4. L'ocupació dels titulats	49
4.1. Diferències segons les universitats	49
4.2. Diferències segons les àrees, subàrees i algunes carreres	50

5. Desigualtat per gènere	57
5.1. Universitat i àrea	57
5.2. Ingressos segons el nivell educatiu dels pares	58
5.3. Ingressos segons l'ocupació dels pares	59
5.4. Ingressos segons l'ocupació dels titulats	60
6. Nota d'accés, rendiment acadèmic i inserció professional.	63
6.1. Nota d'accés	63
6.2. Expedient acadèmic	65
6.3. Relació entre nota d'accés i expedient acadèmic	66
6.4. Adequació entre estudi i feina; valoració dels factors de contractació laboral i de la formació rebuda	69
7. Influeixen l'estatus dels pares i els resultats acadèmics en la inserció laboral dels titulats universitaris?	75
7.1. Resultats en el conjunt de titulats ocupats a temps complet	77
7.2. Resultats per àrees	78
7.3. Resultats per subàrees seleccionades	79
7.4. Resultats per a algunes carreres	80
7.5. Consideracions sobre la relació analitzada	81
8. Conclusions	85
9. Bibliografia	91
Annex	97

PRESENTACIÓ

PRESENTACIÓ

Parlar de qualitat sense mesurar variables no té sentit. Si no coneixem el que tenim i no disposem de referents, difícilment sabrem cap on hem d'anar i, encara menys, com podem millorar-ho.

Una de les opinions que ha penetrat més profundament en l'ideari col·lectiu, i que malauradament encara avui en dia alguns sectors fomenten, és que "les universitats públiques són una fàbrica d'aturats". I aquesta afirmació, és certa?

L'any 2001 AQU Catalunya i les set universitats públiques catalanes (Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat Politècnica de Catalunya, Universitat Pompeu Fabra, Universitat de Girona, Universitat de Lleida i Universitat Rovira i Virgili) van realitzar la primera enquesta conjunta d'inserció laboral als graduats i graduades de les universitats catalanes, per conèixer, entre altres qüestions, els temps, la qualitat i les vies de la seva inserció, i també per saber el seu grau de satisfacció respecte a la formació rebuda.

Aquest projecte pioner, que per primer cop es feia de manera global, va implicar l'harmonització dels estudis d'inserció laboral que les universitats catalanes duien a terme de forma separada. El propòsit d'aquest projecte ambiciós era poder comparar i integrar la informació amb l'objectiu d'extreure'n conclusions fiables en l'àmbit català.

Atesa la importància de les dades que proporcionava l'enquesta, es va decidir realitzar-la amb una periodicitat triennal (2001, 2005 i 2008), per tal de generar històrics que permetessin veure l'evolució dels graduats i graduades en relació amb la seva inserció i analitzar tendències.

La pregunta que he formulat abans la podem respondre amb les dades que tenim. Segons la darrera enquesta d'inserció laboral de l'any 2008, tres anys després de graduar-se, el 93,5% de les persones enquestades treballen, el 88% dels ocupats ho fan a temps complet i l'atur solament afecta el 3% dels graduats.

Probablement, la conjuntura econòmica actual haurà alterat la inserció laboral de la població graduada universitària, i la quarta enquesta d'inserció laboral que durem a terme l'any vinent ens indicarà en quina mesura. Tanmateix, la reflexió que volia introduir en aquesta presentació és que, si no som capaços de mesurar i després analitzar de manera rigorosa la informació de què disposem, difícilment prendrem decisions encertades.

AQU Catalunya, partint de les dades de l'enquesta, presenta tres estudis. El primer analitza les relacions entre l'estatus familiar, el bagatge acadèmic i la inserció

professional. El segon aprofundeix en l'adequació de la formació universitària al mercat laboral. I el tercer estudi, que s'ha realitzat amb la col·laboració de l'Institut Català de la Dona, analitza la qualitat de la inserció laboral des d'una perspectiva de gènere, i proposa un model explicatiu de la inserció de les dones graduades. Tots tres estudis, basats en dades fiables, ens donen una perspectiva fonamentada sobre la realitat.

Vull agrair als consells socials de les universitats públiques catalanes, a la Universitat de Vic i a la Universitat Oberta de Catalunya que impulsin, juntament amb l'Agència, la realització de l'enquesta triennial d'inserció laboral dels graduats universitaris. És un projecte de gran abast i impacte per al sistema universitari català. I, finalment, també vull expressar el nostre agraïment als investigadors, investigadores i personal tècnic que han participat en l'elaboració dels tres estudis. Sense les aportacions de la recerca un país no innova ni creix. I sense dades només som una altra persona amb opinió.

Joaquim Prats Cuevas

President d'AQU Catalunya

PRÒLEG

PRÒLEG

Els estudis d'inserció laboral proveeixen les institucions universitàries de multitud d'indicadors que han de permetre la millora de la planificació dels seus estudis, del disseny dels perfils de formació i dels sistemes d'orientació als estudiants.

Més enllà de l'ús d'indicadors descriptius de la inserció laboral per a la millora de la qualitat universitària, els estudis d'inserció laboral —a escala de sistema— permeten abordar qüestions significatives que superen la institució universitària particular, com és l'aprofundiment en temàtiques d'interès de la transició laboral. És per això que AQU Catalunya, a banda d'informar dels resultats dels estudis d'inserció laboral, posa a l'abast dels investigadors socials les bases de dades a fi d'aprofundir el coneixement dels aspectes clau de la inserció laboral.

Oferir informació útil per a les titulacions requereix una mostra molt elevada, cosa que fa que la base de dades de resultats sigui molt rica, i més quan ja es disposa de tres promocions enquestades de més de 10.000 graduats i graduades cadascuna. Aquesta base de dades és probablement una de les més grans a Europa i té un interès enorme per a la investigació sobre la transició al mercat laboral.

AQU Catalunya, encoratjada pels consells socials de les universitats públiques catalanes, ha posat a la disposició de la comunitat científica aquests resultats, alhora que ha encarregat estudis d'interès sobre aspectes determinats del pas del món educatiu al món laboral.

Després de tres enquestes d'inserció laboral —realitzades els anys 2001, 2005 i 2008— i més d'una desena d'investigacions dutes a terme per diferents grups de les universitats catalanes, el cos de coneixement generat sobre la transició al mercat laboral comença a ser considerable. Els tres nous estudis que s'incorporen a la col·lecció "Educació Superior i Treball" d'AQU Catalunya aprofundeixen en tres temàtiques de gran rellevància per a l'interès de la societat catalana: l'equitat en els resultats d'inserció laboral pel que fa a l'origen social, l'equitat pel que fa al gènere i l'adequació de la formació universitària al mercat laboral.

L'estudi *Les universitats catalanes, factor d'equitat i de mobilitat professional*, realitzat pel Dr. Jordi Planas i la Dra. Sandra Fachelli del Departament de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona, se centra a analitzar la igualtat d'oportunitats entre l'estudiantat per raó de sexe, tant pel que fa a l'accés com al rendiment o a les perspectives d'inserció professional. En l'estudi també s'analitza l'impacte de la formació prèvia dels joves en el seu rendiment acadèmic i en la inserció professional.

L'estudi posa de manifest que les universitats catalanes desenvolupen una funció social important pel que fa a l'equitat i la mobilitat ocupacional dels joves. En especial, posa en relleu el rol que juguen les universitats públiques de fora de Barcelona a l'hora d'assegurar aquesta equitat. Segons els autors, aquestes universitats han tingut un paper clau en la democratització dels estudis universitaris a Catalunya.

L'estudi *Adequació de la formació universitària al mercat de treball*, elaborat pel Dr. Enric Corominas, del Departament de Pedagogia, la Dra. Carme Saurina, del Departament d'Economia, i la Dra. Esperança Villar, del Departament de Psicologia de la Universitat de Girona, analitza de manera conjunta, per primera vegada a Catalunya, les tres enquestes d'inserció laboral de la població graduada universitària dutes a terme fins ara, per tal de donar resposta a qüestions com ara la valoració de l'adequació de la formació universitària i si aquesta adequació ha millorat durant els anys transcorreguts entre la primera enquesta (2001) i la tercera (2008).

Els resultats mostren que, si bé el nivell de coneixements amb què la població graduada afronta el mercat de treball és adequat, la transformació cap a un model formatiu basat en les competències transversals relacionades amb el món professional està en un estat encara molt incipient. Tot i que és cert que les promocions analitzades formen part d'ensenyaments pre-Bolonya, no és menys cert que la manca de canvi mostra que els indicadors sobre els déficits formatius detectats en aquests estudis d'inserció laboral no s'han fet servir per introduir canvis en les metodologies docents. Caldrà esperar els estudis amb població graduada de titulacions ja adaptades a l'Espai europeu d'educació superior per veure si els canvis normatius tenen efecte en els models formatius.

Finalment, l'estudi *Gènere i inserció laboral del col·lectiu universitari*, elaborat per personal d'AQU Catalunya amb el suport de l'Institut Català de la Dona, analitza les diferències entre homes i dones i mostra uns resultats aparentment sorprenents: al cap de tres anys de finalitzar els estudis no s'han trobat diferències significatives entre homes i dones, un cop controlat l'efecte de la tipologia de titulació cursada. Hi ha dues raons que expliquen aquest fenomen: en primer lloc, el fet de controlar l'efecte del nivell i la tipologia d'estudis en els resultats de la inserció laboral, cosa que no s'acostuma a fer en la recerca de gènere; i, en segon lloc, que és probable que els fenòmens com ara el sostre de vidre o la discriminació salarial encara no hagin tingut temps d'aparèixer.

La variable que continua tenint més poder explicatiu en la qualitat de la inserció laboral és la titulació cursada. Per això serà important continuar esmerçant esforços a trencar estereotips i models de masculinitat i feminitat que avui determinen fortament la tria dels itineraris educatius superiors, i posteriorment laborals, d'homes i dones.

Tots tres estudis plantegen noves òptiques de la inserció laboral de la població graduada a les universitats catalanes. Des d'AQU Catalunya continuarem impulsant l'anàlisi de l'extraordinària informació de què disposem i, en col·laboració amb les universitats catalanes, treballarem per ampliar la base de dades amb noves mostres, que ens permetin analitzar l'evolució i predir les tendències.

Seràn els responsables del sistema universitari català els qui podran utilitzar aquest coneixement per orientar les seves polítiques i estratègies.

Josep Anton Ferré Vidal

Director d'AQU Catalunya

1

INTRODUCCIÓ

1. INTRODUCCIÓ

La transició de l'escola al treball o transició laboral dels joves constitueix un dels fenòmens més determinants en la construcció de la vida adulta de les persones i, conseqüentment, del futur de les nostres societats. El seu estudi, per tant, s'inscriu en l'interès dels científics socials per descriure i interpretar el procés per mitjà del qual els joves deixen de ser joves.

La manera concreta com un individu desembarca en el període adult de la seva vida és el resultat, certament, de les seves pròpies decisions, com també dels marcs socials i culturals que les inspiren (la classe social, el gènere, el lloc d'origen, etc.). Però també depèn de les configuracions institucionals que limiten i canalitzen aquestes mateixes decisions: les oportunitats educatives, les estratègies dels ocupadors que l'han de contractar o no, l'estructura i les preferències de la població activa que competeix amb ell, les polítiques públiques de suport a l'ocupació juvenil, etc.

En definitiva, la transició de l'escola —i de la universitat en particular— al món del treball constitueix un objecte d'estudi que implica dimensions diverses, que es presta a perspectives sovint contraposades i que remet a la complexitat i la variabilitat dels nostres mercats laborals.

Per tal de centrar un objecte d'estudi tan complex com és la transició laboral dels joves, resulta imprescindible situar-lo en una perspectiva històrica (SALA *et al.*, 2007).

Situant-la històricament, la generació de la qual analitzem la inserció professional és, pel que fa als seus estudis, una generació que s'ha educat en plena expansió de l'escola de masses, ben al contrari del que els va succeir als seus pares, que nasqueren al final dels anys quaranta i van accedir a l'escola durant els anys cinquanta i seixanta, caracteritzats per la misèria educativa del franquisme.

L'expansió educativa constitueix un dels fenòmens socials més decisius de la segona meitat del segle XX en les societats europees. És el resultat d'un consens històric entre els estats, les organitzacions productives i els individus i les famílies, tots ells interessats a contribuir a l'augment dels nivells educatius. Es tracta, per tant, d'una extensió massiva de la formació, tant entre la població (per mitjà de la universalització del sistema educatiu) com en el temps (la durada mitjana dels estudis no ha parat d'augmentar des de la dècada dels anys seixanta del segle anterior). En el cas espanyol, es tracta d'un augment educatiu més endarrerit en relació amb els països del seu entorn, però més brusc, cosa que fa que les diferències en les oportunitats educatives de les generacions estudiades i les dels seus pares hagin estat molt superiors a les que podem observar en països propers per a les mateixes generacions (BEDUWE, PLANAS, 2003, 173-175).

Des dels anys seixanta, i sobretot durant el període democràtic, s'ha produït a Catalunya un gran creixement de l'alumnat en tots els nivells i particularment a la universitat, com a resultat d'una transformació quantitativa basada en el creixement de l'oferta pública de places a les universitats catalanes, tant de cada universitat com del nombre d'universitats. Però també s'ha transformat la funció social de les universitats, que han abandonat el seu caràcter elitista. Durant el període democràtic el nombre d'estudiants universitaris gairebé s'ha triplicat (IDESCAT, ROTGER, 2009). A causa d'això, si analitzem la inserció dels titulats universitaris de la universitat actual, hauríem de tenir presents els efectes dels canvis en el seu origen social en aquesta inserció. Per entendre la inserció professional dels titulats de la vella universitat elitista, hauríem de tenir en compte, a més de la qualitat dels seus estudis, la capacitat econòmica de les seves famílies (capital econòmic), les seves relacions socials (capital social) i el nivell d'estudis dels seus pares (capital cultural). Comparativament, les famílies dels titulats de la nova universitat de masses disposen d'uns capitals econòmic, social i cultural inferiors als dels titulats de la universitat elitista de la generació dels seus pares. Aquest factor s'hauria de considerar a l'hora de comparar la inserció dels titulats universitaris de la generació dels seus pares amb la dels nous titulats, tot i que, com mostren els resultats que es presenten tot seguit, és prou bona.

En aquestes pàgines analitzarem la inserció professional de la generació dels titulats universitaris l'any 2004 en relació amb els resultats dels seus estudis previs, el seu rendiment acadèmic a la universitat i l'estatus social i nivell d'estudis dels seus pares. Podem considerar-ho un cas emblemàtic perquè, en aquest cas, la distància entre la data de naixement dels pares i la de graduació dels fills abraça tot aquest mig segle dominat per l'expansió educativa (els pares nascuts cap al 1950 i els fills graduats el 2004).

Per a les generacions analitzades, el percentatge d'accés a la universitat se situa a la ratlla del 40% de cada generació. L'escolarització prolongada augmenta substantivament per a les dones i els fills de les classes populars i esdevé poc menys que el "deure social" de les classes mitjanes i altes (per tal d'evitar la mobilitat descendent). Aquest creixement s'ha fonamentat en la certesa sobre el valor tant social com individual de l'educació. En les nostres societats, sobretot en moments de crisi, la incertesa sobre els canvis socials i econòmics que haurem de superar s'acompanya de la certesa que l'elevació del nivell d'educació del conjunt de la població, però sobretot dels joves, és un factor fonamental per afrontar-los.

Tanmateix, a diferència de la fase de la primera escola de masses, aquest nou context origina una producció creixent d'expectatives per mitjà del sistema educatiu que no sempre es corresponen amb les oportunitats socials disponibles: coincideix en el temps amb la gran crisi del mercat de treball generada a partir dels anys setanta i que de manera cíclica s'ha anat reproduint. Europa, aleshores, entra en una ruptura dels models de creixement, sota el pes dels canvis tecnològics i

organitzatius i de la globalització dels mercats, cosa que ha provocat la crisi econòmica de sectors clau i la inestabilitat de l'ocupació del treball expert.

En realitat, l'estat del benestar es veu en el compromís d'afrontar la crisi econòmica mitjançant l'augment de la despesa pública: subsidis d'atur, programes socials d'atenció a sectors desfavorits, subsidis a empreses i sectors clau de l'economia, educació, etc. El nou panorama econòmic i laboral d'Europa ha generat un nou discurs polític on les arrels del neoliberalisme i del conservadorisme es van imposant progressivament: individualisme, competència, competitivitat i mercat. Tot i així, la tradició social europea fa que els estats no puguin obviar la qüestió social i que, tant en termes absoluts com relatius, la despesa en educació hagi continuat creixent i hagi donat suport, d'aquesta manera, al creixement de les oportunitats educatives, particularment en l'àmbit universitari per mitjà de les universitats públiques.

El període analitzat entre la titulació i l'entrevista sobre la inserció dels titulats s'ha caracteritzat per un creixement tant de l'oferta com de la demanda de treball qualificat. El període d'inserció professional que analitzem, entre el 2004 i el 2008, és probablement un dels més favorables a la inserció professional dels joves titulats universitaris per dues raons: d'una banda, la davallada demogràfica comença a reduir el nombre de titulats i, de l'altra, perquè estem parlant d'un període de creixement econòmic, tot i que dins d'un funcionament del mercat de treball, sobretot per als joves, marcat per la precarietat en l'ocupació. Al mateix temps, és un període de creixement tant de la taxa d'activitat com de la d'ocupació, sobretot per a les dones (ESTEBAN, MARTÍN, MIGUÉLEZ, MOLINA, RECIO, 2009).

Un cop situat el context, amb aquest treball volem proporcionar elements de resposta a un seguit d'interrogants sobre la funció econòmica i social de la universitat a Catalunya, a partir de l'anàlisi de les dades que ens proporciona l'Enquesta d'inserció laboral dels graduats de les universitats catalanes del 2004.

Aquesta enquesta introdueix novetats pel que fa a les variables disponibles. L'enquesta feta a la generació dels titulats el 2004 afegeix, a les variables ja considerades en les generacions anteriors, informacions sobre l'origen social i el nivell d'estudis dels pares dels titulats i sobre la nota d'accés i la mitjana dels resultats acadèmics durant el seu pas per la universitat.

Les dades que presentem tot seguit ens permeten tenir una idea més clara sobre si el nostre sistema universitari, és a dir, el conjunt de les nostres universitats, juga el paper d'ascensor social que alguns li atorguen o si, ben al contrari, com mantenen d'altres, reproduïx les diferències derivades de l'origen social dels joves filtrant-ne l'accés i/o condicionant-ne el rendiment acadèmic.

En l'anàlisi de les dades també farem una atenció especial a la igualtat d'oportunitats, o no, entre els estudiants per raó de gènere, tant en les oportunitats d'accés i de rendiment en l'educació universitària com en les d'inserció professional.

Particular atenció dedicarem a l'anàlisi de l'impacte de la formació prèvia dels joves en el seu rendiment acadèmic i de tots dos factors en la seva inserció professional.

Nota metodològica sobre l'enquesta

Els estudis d'inserció laboral sobre les universitats catalanes els realitza l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU Catalunya) d'ençà de l'any 2001. L'últim estudi es va dur a terme entre el 16 de gener i el 13 de març de 2008. La població enquestada de titulats l'any acadèmic 2003-2004 és de 12.258, encara que en el cas de la carrera de Medicina la població de referència és la promoció 2001, atès que presenta una transició laboral més llarga que la resta d'estudis (AQU CATALUNYA, 2008, 5).

Com hem assenyalat prèviament, l'última enquesta inclou un apartat sobre el rendiment acadèmic i l'estatus socioeconòmic on es pregunta a la persona enquestada la seva nota de l'expedient acadèmic, el nivell d'estudis més elevat dels pares, l'ocupació actual o passada del pare i l'ocupació actual o passada de la mare. Així mateix, AQU Catalunya, per mitjà dels registres universitaris, agrega a la base de dades la nota d'accés i la nota mitjana de l'expedient acadèmic de cada titulat. En aquest sentit, l'estudi que presentem explora més detalladament aquestes qüestions.

La distribució dels alumnes entre universitaris del sector públic i privat a Catalunya és del 90% en el sector públic i el 10% en el privat. L'enquesta en la qual es basa aquest treball no inclou els graduats de totes les universitats de Catalunya: en primer lloc, perquè s'ha considerat que els de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC), que representen el 18% dels estudiants, ateses les seves característiques, no es podien analitzar conjuntament amb els de les universitats presencials i, en segon lloc, perquè no s'ha entrevistat els graduats de tres universitats privades que representen el 7% de l'alumnat universitari.

¹ Si volem fer una tipologia de les diferències entre les universitats, comprensible per a persones no relacionades amb el sistema universitari català, més enllà de l'assenyalada entre pública i privada, podem establir tres eixos de classificació: a) històric, b) ubicació geogràfica i àrea d'influència i c) orientació i/o vocació.

L'enquesta inclou les dues universitats "històriques" a Catalunya —la Universitat de Barcelona (UB) i la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC)—, una universitat pública creada l'any 1968 —la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)—, les nascudes de la descentralització de l'oferta universitària durant els anys vuitanta —la Universitat de Girona (UdG), la Universitat de Lleida (UdL) i la Universitat Rovira i Virgili (URV)— i les de creació més recent —la pública Universitat Pompeu Fabra (UPF) i la privada Universitat de Vic (UVic).

Per aquesta raó, la població de referència d'aquesta anàlisi són els graduats de totes les universitats públiques presencials i d'una de les privades (que representa el 25% dels estudiants del sector privat). En total, els graduats entrevistats provenen d'universitats que representen el 75% dels universitaris catalans.¹

Pel que fa a la ubicació, quatre de les universitats considerades es troben a l'Àrea Metropolitana de Barcelona i escolaritzen el 71% de l'alumnat universitari "presencial" de Catalunya. Les universitats "presencials" situades fora de l'àrea de Barcelona, anomenem-les "descentralitzades", encara que solament representen el 20% de l'alumnat, han jugat un paper clau en el creixement i la democratització de la població universitària de Catalunya, en disminuir, entre d'altres, els costos indirectes de l'educació universitària derivats del canvi de residència per a l'accés a la universitat dels joves residents fora de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

Finalment, pel que es refereix a l'orientació o vocació, la majoria d'universitats són d'orientació generalista (amb una gamma àmplia d'àrees d'especialitat), mentre que la UPC té, a causa de la seva tradició, una orientació marcadament tecnològica, tal com indica el seu nom.

2

QUI SÓN ELS PARES DELS TITULATS UNIVERSITARIS?

2. QUI SÓN ELS PARES DELS TITULATS UNIVERSITARIS?

La bibliografia sociològica ha estat tradicionalment molt implicada en l'anàlisi de la relació entre nivell educatiu i estatus ocupacional, i ha trobat una relació molt elevada entre tots dos elements (BOUDON, 1983, 40).

Investigacions pioneres en aquest aspecte, com són les de Blau i Duncan (1967), utilitzant un mètode causal d'anàlisi, observen la incidència de quatre variables sobre l'estatus ocupacional dels fills (educació i ocupació del pare i educació i primera feina del fill), cosa que pot explicar solament el 43% de la variància total. I, encara que aquesta tècnica es millora el 1975 amb el denominat model de l'assoliment educatiu de Wisconsin en agregar variables psicològiques, no s'obtenen millors resultats, ja que només aconsegueixen explicar el 40% de l'assoliment ocupacional i el 57% de la variància de l'assoliment educatiu. Els autors observen que els efectes de l'estatus socioeconòmic dels pares en l'assoliment educatiu i ocupacional del fill operen per mitjà d'altres variables (referents principals del fill —els seus iguals—) que influeixen sobre les aspiracions educatives i ocupacionals dels fills (KERBO, 2003, 174-177). Per la seva banda, una revisió del model de Wisconsin analitza una generació anterior a la dels pares i es troba que l'estatus socioeconòmic dels avis tampoc no influeix en l'assoliment ocupacional i educatiu dels néts (WARREN, HAUSER, 1997, 561-572).

L'anàlisi de l'estatus socioeconòmic d'una població determinada segons l'aplicació d'un indicador o d'un altre (o de tots dos) aporta perspectives diferents. L'indicador d'educació referència l'origen familiar dels estudiants durant la seva edat primerenca en termes de capital cultural, i és relatiu en les oportunitats educatives disponibles per a cada generació. En canvi, l'indicador d'ocupació reflecteix una situació que pot modificar-se amb més facilitat que el nivell educatiu i que va variant a través del temps. Per la seva banda, els pares arriben a un cert nivell educatiu i és difícil que el modifiquin posteriorment.

L'enquesta realitzada a titulats universitaris, com hem manifestat, disposa de les variables nivell educatiu i ocupació dels pares i, en conseqüència, el nostre treball aborda l'origen familiar dels titulats a partir d'analitzar aquestes dues dimensions. En el cas particular de la nostra anàlisi, l'ocupació és un indicador del nivell socioeconòmic dels pares en el moment de l'enquesta (2008), mentre que l'indicador del nivell educatiu es refereix a la joventut dels pares, i efectivament hi ha una relació entre tots dos indicadors (r de Pearson = 0,51). En termes metodològics, cal destacar que la resposta dels titulats universitaris sobre totes dues qüestions (educació i ocupació dels pares) supera el 98%, amb la qual cosa s'ha pogut establir una bona base per dur a terme l'anàlisi que presentem a continuació.

2.1. Quin és el nivell educatiu dels pares?

En la nostra anàlisi, la variable que ens permet identificar l'educació dels pares inclou tant el pare com la mare i està classificada en cinc categories, tal com mostra la taula 1. Amb la finalitat d'assolir una capacitat descriptiva i expositiva més gran de l'origen de procedència dels titulats universitaris segons el nivell educatiu dels pares, aquestes categories se sintetitzen en tres grups: pares que posseeixen fins a estudis primaris, pares amb estudis mitjans (un d'ells o tots dos) i pares amb estudis superiors (un d'ells o tots dos).

Una primera dada de caràcter global és que el grup majoritari de titulats procedeix de llars on els pares tenen com a molt estudis primaris (40,1%), mentre que la resta es reparteix aproximadament en parts iguals entre els procedents de llars amb pares que tenen estudis mitjans i superiors.

Taula 1 | Màxim nivell d'estudis dels pares dels titulats universitaris

Màxim nivell d'estudis dels pares	Casos	%	Agrupació en 3 categories	%
Tots dos tenen estudis primaris o no tenen estudis	4.908	40,1	Fins a estudis primaris	40,1
Un dels dos té estudis mitjans	1.828	14,9	Amb estudis mitjans	30,6
Tots dos tenen estudis mitjans	1.918	15,7		
Un dels dos té estudis superiors	2.054	16,8	Amb estudis superiors	29,3
Tots dos tenen estudis superiors	1.524	12,5		
Total	12.232	100,0	Total	100,0

Però aquesta distribució és heterogènia si la considerem segons les universitats, els itineraris formatius i la simultaneïtat entre estudis i feina.

2.1.1. Diferències entre universitats

Si observem el nivell d'estudis dels pares, les universitats catalanes no són homogènies.

Les universitats que agrupen més titulats provinents de llars amb estudis primaris són la Universitat de Girona en primer lloc, amb el 46% dels seus titulats, la Universitat Rovira i Virgili, amb el 44%, i la Universitat de Lleida i la Universitat de Barcelona, amb el 42%.

Les universitats que superen el valor mitjà de titulats procedents de llars amb pares que tenen estudis mitjans són la Universitat de Vic, amb gairebé el 36%, i la Universitat de Girona i la Universitat Rovira i Virgili, amb una mica més del 32%.

Finalment, les universitats que superen el valor mitjà de titulats que pertanyen a llars amb pares que posseeixen estudis superiors són la Universitat Pompeu Fabra, amb el 40% dels seus titulats, i tot just superant el valor mitjà la Universitat Politècnica de Catalunya i la Universitat Autònoma de Barcelona, totes dues amb el 32%.

2.1.2. Influència del nivell d'estudis dels pares en els itineraris formatius dels fills

La presència dels diferents nivells educatius dels pares tampoc no és homogènia en els itineraris formatius dels titulats.

Comencem per les àrees d'estudi. Originalment estan classificades en cinc: Humanitats, Ciències Socials, Ciències Experimentals, Ciències de la Salut i Àrea Tècnica. El 44,7% de titulats han seleccionat Ciències Socials (AQU CATALUNYA, 2008, 6). Nosaltres hem decidit subdividir aquesta àrea, ja que, a més de posseir gairebé la meitat de la mostra, conté carreres molt diferents. Per aquest motiu, hem diferenciat Ciències Socials d'Econòmiques i Dret, i hem agrupat sota aquesta última definició les llicenciatures en Administració i Direcció d'Empreses, Economia, Ciències Actuarials i Finances, Investigació i Tècniques de Mercat, la diplomatura en Ciències Empresarials i la llicenciatura en Dret.

Si analitzem l'elecció d'àrees d'estudi que han realitzat els titulats segons el nivell educatiu dels pares, no observem grans diferències. En el cas dels fills de pares amb estudis primaris, gairebé el 32% tria Ciències Socials, el 22% l'Àrea Tècnica i el 17% Econòmiques i Dret. Aquesta distribució, en el cas dels fills de pares amb estudis mitjans, es veu lleument modificada, especialment pel que fa a Ciències Socials (27,7%), mentre que a l'Àrea Tècnica i a Econòmiques i Dret el percentatge és molt similar (22,3% i 16,9%, respectivament). Els fills de pares amb estudis superiors trien en més proporció l'Àrea Tècnica (23,8%), en segon lloc Ciències Socials (22,4%) i en tercer lloc Econòmiques i Dret (16,6%).

Pel que fa a la resta d'àrees, trobem que a Humanitats el percentatge de fills de pares amb estudis primaris i estudis mitjans representa prop del 14%, i els fills de pares amb estudis superiors el 15,3%. L'àrea de Ciències de la Salut la trien prop del 10% de fills de pares amb estudis primaris i també de fills de pares amb estudis mitjans i l'11,6% de fills de pares amb estudis superiors. Finalment, l'àrea de Ciències Experimentals, que reuneix el 8,3% del total de titulats, és menys triada pels fills de pares amb estudis primaris: aquests titulats representen el 6,7%, mentre que els fills de pares amb estudis mitjans representen el 8,4% i els fills de pares amb estudis superiors tot just superen el 10%.

Si analitzem el cicle d'estudis dels titulats segons el màxim nivell d'estudis dels pares, veiem que els fills de pares amb estudis primaris cursen en més mesura carreres del primer cicle (46,9%), mentre que aquest percentatge en fills de pares amb estudis mitjans és gairebé el 43% i en els fills de pares amb estudis superiors el valor baixa al 31%. En el cas dels titulats que cursen primer i segon cicle, aquesta relació canvia al 40,6%, el 46,1% i el 56,8%, respectivament. En el cas del segon cicle, els titulats segons el nivell educatiu dels pares representen prop del 12% en totes tres categories.

Atès que els cicles tenen diferent durada, el fet de trobar una quantitat més gran d'estudiants que procedeixen de llars amb menys nivell educatiu en els estudis de cicle curt podria estar manifestant una certa prudència en la presa de decisions a l'hora d'ingressar a la universitat, amb la tria de carreres de menys durada en una primera aproximació a l'àmbit universitari.

2.1.3. Influència del nivell d'estudis dels pares en les notes d'accés i en l'expedient acadèmic universitari

Crida l'atenció que, quan s'analitzen les notes d'accés considerant el màxim nivell educatiu dels pares, aquestes notes no mostren gaire variació. El valor mitjà per als fills dels pares amb estudis primaris i mitjans és de 6,7 i la dels pares amb estudis superiors és de 6,9 punts. Així mateix, les notes de l'expedient acadèmic són les mateixes per a tots tres grups (1,7 punts). Aquesta nota es calcula sobre la base de puntuar 1 pels aprovats, 2 pels notables, 3 pels excel·lents i 4 per les matrícules d'honor de totes les assignatures de la carrera.

Aquests resultats ens han de fer reflexionar sobre el feble impacte de l'origen familiar en el rendiment acadèmic dels graduats, en contra de les tesis mantingudes per alguns autors relacionades amb les teories de la reproducció en educació. Com observem més endavant, les diferències en el rendiment acadèmic només són significatives per raó del gènere i a favor de les dones.

D'altra banda, si ens referim a la prossecció d'estudis, els fills de pares amb estudis primaris que continuarien estudiant són el 71%, els fills de pares amb estudis mitjans són el 74% i en el cas dels fills de pares amb estudis superiors aquest percentatge s'eleva al 77,3%. Si considerem conjuntament els qui continuarien cursos de postgrau o màster i doctorat, veiem que el 28,7% del primer grup (fills de pares amb estudis primaris) continuarien aquests estudis, mentre que aquest percentatge s'eleva al 31,6% i al 37,6% en el segon i tercer grup, respectivament.

Les observacions prèvies pel que fa a les preferències sobre la continuació dels estudis i el tipus de trajectòria seleccionada abonaria l'observació de Boudon sobre el fet que els fills de persones amb més nivell educatiu tenen un llinar d'exigència més alt que la resta, que els pressiona a continuar estudiant (BOUDON, 1983, 195).

2.1.4. Estudi i feina dels fills segons el nivell educatiu dels pares

Els titulats que van ser estudiants a temps complet durant els seus estudis universitaris són el 40,7% del total, però aquest valor mostra diferències quan s'analitza l'origen dels pares. Així, augmenta fins al 46,8% en els fills de pares amb estudis superiors i disminueix al 36,3% en els fills de pares amb estudis primaris. Raonablement, aquesta diferència pot estar associada amb la capacitat econòmica de les famílies.

Els estudiants que combinaven feina a temps parcial i estudis són el 37,2% i el seu comportament és relativament homogeni si s'observa segons el nivell d'estudis dels pares (36,7% fills de pares amb estudis primaris, 39,5% fills de pares amb estudis mitjans i 35,6% fills de pares amb estudis superiors).

Els titulats que treballaven a temps complet mentre estudiaven són el 22%. Aquí també hi ha diferències observables: el percentatge varia gairebé 10 punts percentuals entre els fills de pares amb estudis primaris i els fills de pares amb estudis superiors (26,9% i 17,7%, respectivament).

Resulta interessant vincular les observacions prèvies a les troballes de l'Observatori Català de la Joventut a l'hora d'analitzar les transicions a la vida adulta i la seva relació amb l'estabilitat de l'ocupació, ja que es veu que els joves que combinen educació i treball, després d'haver trobat la primera feina, tenen significativament menys probabilitats de perdre-la (SIMÓ I NOGUERA, 2008, 45). De tota manera, cal ressaltar que, en el moment de l'enquesta, només el 3,1% d'entrevistats estaven desocupats.

Observem que la gran majoria de graduats no ha tingut cap tipus de mobilitat geogràfica per estudi o per feina o per totes dues causes (67%), però aquesta distribució mostra una distància de 17 punts quan s'analitzen els titulats segons el màxim nivell d'estudis dels pares, ja que augmenta al 73,6% per als qui tenen pares amb estudis primaris i baixa al 56,3% per als qui tenen pares amb estudis superiors.

Conseqüentment, només el 33% del total canvia de residència i els comportaments són diferents segons el nivell educatiu dels pares. Els fills de pares amb estudis superiors tenen més mobilitat geogràfica (43,7%) que els fills de pares amb estudis primaris (26,4%).

2.1.5. Generació dels pares

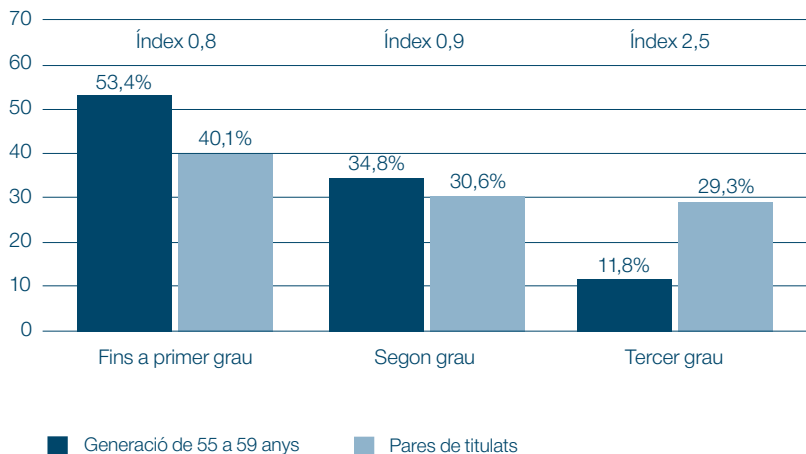
En aquest apartat, a fi de disposar d'un indicador d'equitat en l'obtenció de la titulació universitària, ens interessa analitzar la relació dels pares dels titulats pel que fa a la mitjana de la població de la seva generació. Aquesta dada no és possible inferir-la a partir de l'enquesta i no s'obté fàcilment. Per aquesta raó hem realitzat un exercici que és orientatiu sobre la relació, pel que fa al nivell d'estudis, entre els pares dels alumnes que s'han titulat i la seva generació.

Si bé hi ha moltes cohorts juxtaposades a la universitat, se selecciona la dels nascuts el 1980 com a representativa del conjunt a l'efecte de fer aquest exercici. Així, per mitjà del *Boletín Estadístico de Nacimiento* de l'any 1980 (Instituto Nacional de Estadística), podem saber que l'edat mitjana dels pares de tots els infants nascuts vius aquell any era de 30 anys per als homes i de 27 per a les dones.

Si prenem les dades de l'Enquesta de Població Activa, EPA (2n semestre de 2005), podem obtenir el nivell educatiu aproximat d'aquestes generacions en el seu conjunt.

D'acord amb aquestes dades i atès que tenim informació de tots dos progenitors dels titulats universitaris, podem plantejar la relació entre tots dos grups, que ens il·lustraria sobre el nivell de representativitat dels pares dels titulats universitaris en relació amb la seva generació. Aquesta relació es presenta en el gràfic següent.

Gràfic 1 | Comparació del nivell educatiu dels pares dels titulats el 2004 amb el nivell educatiu de la seva generació (persones entre 55 i 59 anys). Índex de presència

Font: Microdades de l'enquesta d'AQU Catalunya i de l'EPA (2n semestre de 2005)

Cal destacar que l'índex de presència reflecteix la comparació del nivell educatiu de la generació que té entre 55 i 59 anys amb el del col·lectiu de pares dels titulats universitaris. Així, el valor 1 implica igualtat de presència dels diferents nivells d'estudis dels pares d'universitaris en relació amb els de la seva generació; un valor inferior o superior a 1 dels grups sota anàlisi implica, respectivament, subrepresentació o sobrerepresentació.

Observem, doncs, que els pares sense estudis o amb estudis primaris que tenen els fills a la universitat estan lleument subrepresentats a la universitat en relació amb la seva generació (0,8). Els pares amb estudis mitjans estan representats a la universitat gairebé en forma proporcional a la seva generació (0,9). Finalment, els pares amb estudis superiors estan sobrerepresentats a la universitat (2,5), és a dir, la proporció de titulats superiors amb fills que es van titular el 2004 és netament superior a la presència en la seva generació, ja que solament l'11,8% de persones entre 55 i 59 anys tenen estudis superiors i dins de la universitat aquest percentatge arriba gairebé al 30%.

Presentant les mateixes dades de manera que ens indiquin les probabilitats de ser titulat universitari segons el nivell d'estudis dels pares, si la probabilitat mitjana d'esdevenir titulat universitari de la generació nascuda l'any 1980 és del 28% (EPA 2n trimestre de 2009), les probabilitats de titular-se a la universitat segons el nivell d'estudis dels pares s'obtenen de multiplicar aquesta xifra mitjana per l'índex de presència de cada col·lectiu (gràfic 1).

Però aquest fenomen no ha estat sempre així, sinó que, com mostra Marina Subirats sobre la base de l'Enquesta Metropolitana de Barcelona (2009, 19-20), és el resultat d'un procés gradual d'increment de la participació de les "categories professionals baixes" a la universitat.

Val la pena destacar tres fets a partir de les dades presentades anteriorment: a) els fills de les persones que no tenen estudis universitaris són la gran majoria de titulats universitaris el 2004, el 70%; b) hi ha molt poques diferències en les oportunitats d'accés a les titulacions universitàries entre els fills que vénen de famílies amb estudis primaris o menys i els qui van néixer en famílies amb estudis secundaris, i c) els fills de titulats universitaris, tot i ser minoria a la universitat actual, tenen moltes més oportunitats d'accedir-hi que els nascuts en famílies sense estudis superiors.

Finalment, és important assenyalar les limitacions que té aquest exercici, ja que la comparació es realitza entre una estimació sobre el nivell d'estudis de la generació dels pares i la informació que els fills ens donen a l'enquesta d'AQU Catalunya sobre el nivell educatiu més alt de la mare o del pare. Considerem que aquest fet pot introduir biaixos en els resultats, motiu pel qual es presenten en forma d'hipòtesis. No obstant això, ens sembla que mostren, a grans trets, la situació de la universitat catalana actual, tot i que, si en properes enquestes es fes la pregunta per separat del nivell d'estudis dels pares i l'edat de cadascun, això ens permetria fer anàlisis més acurades d'aquest fenomen.

2.2. Quina és l'ocupació dels pares?

Tradicionalment, la bibliografia sociològica ha pres com a eix per estratificar la societat l'ocupació del cap de família o, en general, la dels treballadors homes. Una de les línies de treball més prolifera en aquesta temàtica han estat les aportacions de John Goldthorpe i els seus col·legues del Nuffield College d'Oxford. Aquest autor considera que l'ocupació d'una posició en l'àmbit laboral és un indicador bastant apropiat per avaluar la posició social de l'individu.

Goldthorpe desenvolupa un esquema de classes, després millorat, però que inicialment constava de tres categories, prenent el cap masculí de la llar com a unitat d'anàlisi: classe de serveis (classes I i II en la seva classificació), classes intermèdies (classes III a V) i classe treballadora (classes VI i VII) (GOLDTHORPE, 1980, 39-42). Però els grans canvis esdevinguts en la societat modifiquen la perspectiva sobre el tema i es pren consciència que aquesta divisió del treball per gènere responia a la separació de les esferes d'activitat de l'home i de la dona, la qual havia estat considerada com a natural (CROMPTON, 1999, 105), de manera que en dècades més recents comença a incorporar-se la dona en aquesta mena d'anàlisis.

Basats en aquests antecedents, hem decidit tenir en compte els dos elements, és a dir, fer servir l'ocupació com a indicador d'estratificació i evitar una classificació sexista. D'aquesta manera diferenciem grups d'ocupats entre si; concretament, hem seleccionat el màxim estatus ocupacional del pare o de la mare amb la finalitat d'analitzar les principals característiques de la família dels universitaris. A continuació es presenta la metodologia utilitzada per abordar l'ocupació dels pares.

Metodologia utilitzada per analitzar l'ocupació dels pares

Les categories recollides per l'enquesta tant per al pare com per a la mare són les següents: 1. Treball per compte aliè: direcció; 2. Treball per compte aliè: tècnic superior; 3. Treball per compte propi que requereix estudis universitaris; 4. Treball per compte aliè: qualificat; 5. Treball per compte propi que no requereix estudis universitaris, i 6. Treball per compte aliè: no qualificat.

Amb la finalitat de realitzar la nostra anàlisi, hem transformat aquestes categories, igual que s'ha fet amb les categories del nivell educatiu. En primer lloc, hem establert una jerarquia de les ocupacions. En segon lloc, hem considerat el màxim nivell ocupacional d'un dels pares (sigui home o dona). I, en tercer lloc, hem unificat dues categories, la dels pares que realitzen tasques de tècnic superior amb la dels qui realitzen una feina per compte propi que requereix estudis universitaris, perquè en termes d'estatus totes dues requereixen coneixements similars i també perquè els treballadors per compte propi constitueixen un grup molt reduït (7,0% dels pares) per rebre un tractament separat.

D'aquesta manera la classificació queda establerta en cinc categories, tal com es detalla a continuació:

1. Treball per compte aliè: direcció.
2. Treball per compte aliè: tècnic superior (que inclou treball per compte propi que requereix estudis universitaris).
3. Treball per compte aliè: qualificat.
4. Treball per compte propi que no requereix estudis universitaris.
5. Treball per compte aliè: no qualificat.

Finalment, hem reagrupat les cinc categories en tres grups, igual que ho hem fet amb el nivell d'estudis dels pares, amb la finalitat d'assolir una capacitat descriptiva i expositiva més gran de l'origen familiar dels titulats universitaris segons la jerarquia ocupacional dels pares. La taula 2 en presenta els resultats.

En aquest apartat presentem les característiques dels titulats universitaris segons l'estatus ocupacional dels pares, d'acord amb la metodologia que hem proposat.

Taula 2 | Màxim nivell ocupacional dels pares

Màxim nivell ocupacional dels pares	Casos	%	Estatus ocupacional	%
Treball per compte aliè: direcció	1.894	15,7	Estatus alt	35,3
Treball per compte aliè: tècn. superior	1.523	12,6		
Treball per compte propi: requereix estudis universitaris	840	7,0	Estatus mitjà	31,9
Treball per compte aliè: qualificat	3.849	31,9		
Treball per compte propi: no requereix estudis universitaris	2.493	20,7	Estatus baix	32,7
Treball per compte aliè: no qualificat	1.453	12,1		
Total	12.052	100,0	Total	100,0

D'aquesta manera, la taula 2 mostra que la distribució de l'estatus ocupacional dels pares dels titulats s'agrupa en tres parts gairebé iguals.

Però aquesta distribució varia si la considerem segons les universitats, els itineraris formatius i la simultaneïtat entre estudis i feina.

2.2.1. Diferències entre universitats

Globalment, les universitats que agrupen més alumnat provinent de llars amb estatus ocupacional baix són la Universitat de Lleida, amb el 40,5% dels seus titulats, la Universitat de Girona, amb el 38,4%, i després la Universitat Rovira i Virgili, amb el 36,4%. Aquí queda palès un tret diferenciador en termes geogràfics, ja que les universitats establertes a Barcelona tenen alumnat que prové de llars amb un estatus ocupacional més alt.

Les universitats que superen el valor mitjà de titulats provinents de llars amb pares amb estatus ocupacional mitjà són la Universitat de Girona, amb el 35%, i la Universitat Politècnica de Catalunya, amb el 33%.

Finalment, les universitats que superen la mitjana de titulats provinents de llars amb pares amb estatus ocupacional alt són la Universitat Pompeu Fabra, amb gairebé el 47% dels seus titulats, i, superant lleument el valor mitjà, la Universitat Politècnica de Catalunya, la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat de Vic, amb el 37% dels seus titulats.

2.2.2. Influència del nivell ocupacional dels pares en els itineraris formatius dels fills

La presència dels diferents nivells ocupacionals dels pares tampoc no és homogènia en els diferents itineraris formatius dels titulats.

Si analitzem l'elecció d'àrees d'estudi que han realitzat els titulats segons el nivell ocupacional dels pares, observem poques diferències respecte del que ja hem observat anteriorment en relació amb el nivell d'estudis dels pares (apartat 2.1.2). En el cas dels fills de pares amb estatus ocupacional baix, el 29,2% tria Ciències Socials, el 21,7% l'Àrea Tècnica i el 18,3% Econòmiques i Dret. Aquesta distribució, en el cas dels fills de pares amb estatus ocupacional mitjà, es veu lleument modificada, especialment en la proporció dels qui trien Econòmiques i Dret (14,4%) respecte dels qui trien Ciències Socials (30,7%) i l'Àrea Tècnica (23,1%), percentatges que no són tan diferents dels altres grups. Els fills de pares amb estatus ocupacional alt mostren alguna diferència sobretot pel que fa a Ciències Socials, ja que són proporcionalment menys (23,9%) si ho comparem amb els altres dos grups, encara que igualment és l'àrea amb més proporció de titulats, seguida de l'Àrea Tècnica (23,1%) i d'Econòmiques i Dret (17,6%).

Pel que fa a la resta d'àrees, observem que Humanitats la trien prop del 14% de titulats i que aquesta proporció gairebé no es modifica segons l'estatus ocupacional dels pares. A Ciències de la Salut passa una cosa similar: la trien prop del 10% dels fills de pares amb estatus ocupacional mitjà i baix i l'11,6% dels fills de pares amb estatus ocupacional alt. Finalment, a Ciències Experimentals hi ha una proporció més gran de fills de pares amb estatus ocupacional alt.

2.2.3. Influència del nivell ocupacional dels pares en les notes d'accés i en l'expedient acadèmic universitari

Analitzant les notes d'accés en relació amb el màxim nivell ocupacional dels pares, igual que amb el nivell educatiu dels pares, tampoc no observem gaire variació. El valor mitjà per als fills dels pares amb estatus ocupacional alt és de 6,8, tot just una dècima superior a la resta. Així mateix, les notes de l'expedient acadèmic són les mateixes per a tots tres grups (1,7 punts).

Si analitzem el cicle d'estudis dels titulats segons el màxim nivell ocupacional dels pares, observem que els fills de pares amb estatus ocupacional baix trien el primer cicle formatiu en el 45,5% de casos, el primer i segon cicle en el 42,2%, i el segon cicle, a partir d'una titulació prèvia de primer cicle, només en el 12,3%. Per la seva banda, els fills de pares amb estatus ocupacional mitjà trien estudis de primer cicle en el 43,8% de casos, el 44,4% tria carreres de primer i segon cicle, i només l'11,7% tria el segon cicle un cop finalitzat el primer. En el cas dels fills de pares amb estatus ocupacional alt, els percentatges són el 34,1%, el 53,8% i el 12,1%, respectivament.

En aquest sentit, les dades tornen a confirmar, com a l'apartat sobre l'educació dels pares, que els fills de pares amb estatus ocupacional baix seleccionen en una proporció més alta trajectòries curtes i que els fills de pares amb estatus ocupacional alt seleccionen en més mesura els cicles llargs. Per contra, els titulats que trien carreres educatives de segon cicle un cop finalitzat el primer són minoritaris i no es diferencien segons l'estatus ocupacional dels pares.

Els fills de pares amb estatus ocupacional baix que continuarien estudiant són el 71,1%, els fills de pares amb estatus ocupacional mitjà són el 72,6% i els de pares amb estatus alt s'eleva al 77,3%. La major part d'ells farien una altra llicenciatura o "un altre tipus d'estudis". Si considerem només els qui continuarien cursos de postgrau o màster i doctorat, veiem que el 29,1% del primer grup (fills de pares amb estatus ocupacional baix) continuarien aquests estudis, mentre que aquest percentatge s'eleva al 30,5% i al 36,6% en el segon i tercer grup, respectivament.

2.2.4. Estudi i feina dels fills segons l'estatus ocupacional dels pares

Els titulats que van ser estudiants a temps complet no són tampoc del tot homogenis quan s'analitza l'origen dels pares segons el seu estatus ocupacional. Així, els fills de pares amb estatus alt representen el 44,6%, i aquest valor disminueix en els fills de pares amb estatus ocupacional baix i mitjà (39,6% i 38,6%, respectivament).

Els estudiants que combinaven feina a temps parcial i estudis no presenten grans diferències quan se'ls observa segons el nivell ocupacional dels pares.

El percentatge de titulats que treballava a temps complet mentre estudiava representa el 24,6% del total de fills de pares amb estatus ocupacional baix i disminueix al 19% entre els fills de pares amb estatus ocupacional alt. En aquest sentit, diversos estudis remarquen el fet evident que els joves que viuen en llars on els pares tenen un nivell ocupacional més elevat tenen una probabilitat més alta de dedicar-se als seus estudis (MORENO MÍNGUEZ, 2009, 94).

Pel que fa als graduats que no han tingut cap tipus de mobilitat geogràfica per estudi o per feina o per totes dues causes, el 72,2% són fills de pares amb estatus ocupacional baix i aquesta xifra baixa fins al 60,3% entre els fills de pares amb estatus ocupacional alt, cosa que evidencia —com ja hem vist a l'apartat sobre l'educació dels pares— el baix interès o les poques possibilitats dels titulats de traslladar-se fora del lloc on resideixen habitualment.

Conseqüentment, els titulats que han practicat mobilitat laboral, per estudis o per feina o per totes dues causes, són els fills de pares amb estatus ocupacional alt en més mesura (39,7%) que els fills de pares amb estatus ocupacional baix (27,8%) i mitjà (31,1%).

3

COMPARACIÓ ENTRE L'OCUPACIÓ DELS PARES I LA DELS FILLS

3. COMPARACIÓ ENTRE L'OCUPACIÓ DELS PARES I LA DELS FILLS

Hi ha nombrosos treballs sobre la relació d'ocupacions entre pares i fills per mitjà dels estudis tradicionals de mobilitat social. Aquestes teories s'han desenvolupat com una part de les grans aproximacions a l'estratificació en les societats industrials. Entre els autors més destacats en l'actualitat trobem Goldthorpe i Erikson, que han analitzat la mobilitat social en les societats contemporànies.

De fet, els estudis de mobilitat van començar a desenvolupar-se a partir de la Segona Guerra Mundial i buscaven explicacions sobre el desenvolupament de les societats industrials. Alguns exemples d'aquesta línia de treball són els estudis de David Glass i el seu equip de la London School of Economics (1949), el treball de Lipset i Zetterberg (1956) i el de Lipset i Bendix (1959). Glass, per exemple, va combinar categories educatives i categories socioprofessionals per dur a terme aquest tipus d'estudis (HERNÁNDEZ DE FRUTOS, 1997, 152-154).

En general, l'ocupació, com hem esmentat anteriorment, ha estat l'indicador més utilitzat per determinar la classe social i el primer element per determinar la posició de l'individu en l'estructura social. La professió o ocupació és considerada un concepte més complet i precís que els ingressos. D'aquesta manera, l'ocupació és alguna cosa més que una manera de guanyar diners; constitueix un índex i un símbol de la manera de viure de la gent i del grau de prestigi que li assignen els altres (HERNÁNDEZ DE FRUTOS, 1997, 153).

Tot i la notorietat d'aquesta mena d'anàlisi, l'ampli ús d'aquests indicadors d'ocupació ha estat aplicat solament a l'home, com s'ha manifestat, i això ha donat lloc a una «...identificació reduccionista entre mobilitat social i mobilitat masculina, que ha tingut com a conseqüència més immediata la pràctica invisibilitat de la meitat femenina com a objecte d'estudi» (SALIDO CORTÉS, 2001, 43).

Amb la finalitat de recollir la tradició d'aquesta mena d'anàlisi, però evitant els biaixos sexistes, el nostre treball se centra a considerar el nivell ocupacional més alt, ja sigui del pare o de la mare.

Cal destacar que per dur a terme aquesta anàlisi no reduïrem les ocupacions a tres grups d'ocupats, perquè conserva un interès analític mantenir les cinc categories. En general, les anàlisis resultants d'aquest tipus d'organització de la informació (matrius de transició) són més interessants com més categories posseeix la informació de base. Atès que la nostra informació sobre els pares l'hem reorganitzat a l'apartat anterior en cinc categories, hem decidit seguir el mateix procediment amb els fills.

Metodologia utilitzada per comparar l'ocupació dels pares i la dels fills

Per fer una comparació, la primera mesura és classificar els fills (siguin dones o homes) de la mateixa manera que l'enquesta recull l'ocupació dels pares. Així mateix, per evitar la dificultat de comparació entre els titulats que treballen a temps parcial i els que ho fan a temps complet, hem seleccionat els titulats ocupats que en el moment de l'enquesta realitzen tasques a temps complet, que sumen el 80% de la mostra total.

Per tant, hem definit les categories següents per als treballadors a temps complet:

1. Direcció: aquells que exerceixen funcions de direcció.
2. Tècnic superior: aquells que no exerceixen funcions de direcció, però que per accedir a la feina necessiten tenir títol universitari o que les seves funcions requereixen formació universitària. Aquesta categoria inclou els treballadors per compte propi que per fer la feina necessiten tenir títol universitari o que fan funcions que requereixen formació universitària.
3. Qualificat: aquells que no exerceixen funcions de direcció, que no els van demanar títol universitari o que les funcions que fan no requereixen formació universitària i que la feina no és un treball "no qualificat".
4. Compte propi: treballadors que compleixen aquesta condició però que per realitzar la feina no necessiten tenir títol universitari o que les seves funcions no requereixen formació universitària.
5. No qualificat: tots els que no compleixen les condicions anteriors i les funcions que desenvolupen són "no qualificades".

En segon lloc i una vegada obtingudes les categories dels fills (siguin homes o dones) aplicant les mateixes categories que l'enquesta recull per als pares, s'han jerarquitzat les tasques d'acord amb el mateix patró que a l'apartat anterior hem utilitzat per als pares.

3.1. Posicions relatives entre pares i fills

En termes globals, el quadre següent posa de manifest la relació entre l'ocupació dels fills i dels pares, i d'aquesta manera podem observar la proporció de titulats que realitzen tasques del mateix nivell i també que realitzen tasques de nivell diferent de les dels seus pares, ja sigui de més jerarquia o de menys jerarquia. El resultat que es presenta a continuació reflecteix la distribució percentual de tots els titulats ocupats a temps complet (total = 100).

**Taula 3 | Ocupació dels titulats segons l'ocupació dels pares
(percentatges sobre el total)**

Màxim estatus ocupacional dels pares	Titulats universitaris ocupats a temps complet				
	Direcció	Tècnic superior	Qualificat	Compte propi	No qualificat
1. Direcció	6,0	1,8	6,8	0,7	0,3
2. Tècn. superior	6,2	2,4	8,6	1,1	0,6
3. Qualificat	9,5	4,4	15,5	1,0	1,3
4. Compte propi sense estudis universitaris	6,4	2,9	10,0	1,3	0,8
5. No qualificat	3,7	1,3	6,3	0,4	0,7

Una gran part de titulats universitaris, malgrat que es troben en la seva primera inserció professional, ja arriben a posicions més elevades que les que realitzen els seus pares, que a causa de l'edat es troben en la fase final de la seva carrera professional. El 51,1% del total de titulats (que s'obté de sumar tots els percentatges del marge esquerre i inferior del quadre) ja realitzen tasques superiors en jerarquia a les dels seus pares. A la taula 1 de l'annex es presenten els valors absoluts.

Per la seva banda, el 25,9% té tasques de nivell similar a les que realitzen els pares (suma de la diagonal) i el 23,3% encara realitza tasques inferiors en jerarquia (marge dret i superior del quadre). D'aquest 23% amb nivell d'ocupació inferior al dels pares, la gran majoria (el 20,1%) són fills de pares amb ocupacions de direcció i tècnic superior. Aquest resultat és coherent amb el fet que, com veurem més endavant, gairebé el 80% dels graduats fan tasques adequades a la seva titulació (vegeu l'apartat 6.4).

És interessant destacar que la inserció dels titulats que estem analitzant és primerenca, amb la qual cosa els queda un ampli camí per endavant per avançar en la seva carrera professional, i en molts casos aquest fet implicarà un ascens ocupacional dels titulats, que tendiran, en una proporció encara més gran que l'actual, a superar les posicions ocupacionals dels seus pares.

Si l'observació es fa per gènere, resulta que els homes duen a terme tasques de més jerarquia que les dones, encara que les diferències siguin petites (52,4% i 49,8%, respectivament). A la taula 2 de l'annex es presenten els valors absoluts.

Taula 4 | Ocupació dels titulats per gènere segons l'ocupació dels pares (percentatges sobre el total)

Màxim estatus ocupacional dels pares	Dones titulades ocupades					Homes titulats ocupats				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. Direcció	4,8	1,8	7,2	0,5	0,4	7,6	1,9	6,2	1,1	0,3
2. Tècn. superior	5,5	2,0	9,6	0,9	0,8	7,3	3,0	7,3	1,5	0,4
3. Qualificat	8,3	4,4	17,4	0,7	1,6	11,3	4,3	12,7	1,4	1,0
4. Compte propi sense estudis universitaris	5,9	2,9	11,2	1,1	0,8	7,1	2,8	8,1	1,5	0,8
5. No qualificat	3,5	1,2	6,7	0,3	0,7	4,0	1,4	5,6	0,5	0,7

Conseqüentment, les dones estan sobrerrepresentades en tasques de menys jerarquia. Per exemple, els homes que efectuen tasques de direcció respecte dels seus pares que són tècnics superiors o treballadors qualificats sumen el 18,6%; en canvi, en el cas de les dones aquesta xifra és el 13,7%.

D'altra banda, si s'observen les ocupacions per sobre de la diagonal (tasques de nivell d'inferior a les que realitzen els pares), les dones representen en conjunt el 24,2%, davant del 22% dels homes.

La proporció de dones i d'homes que desenvolupa tasques del mateix nivell que els seus pares és similar (26% i 25,6%, respectivament). En tots dos casos la taxa més elevada es troba en les tasques qualificades (17,4% per a les dones i 12,7% per als homes). Finalment, els homes tenen més presència en els llocs més alts que les dones (el 10,6% contra el 6,8% en llocs de direcció i tècnic superior).

3.2. Ocupació dels fills en relació amb l'ocupació dels pares

Si realitzem una lectura considerant l'ocupació dels pares com a indicador d'origen familiar del titulat universitari, obtenim els resultats següents:

Taula 5 | Ocupació dels titulats segons l'ocupació dels pares (en percentatge)

Màxim estatus ocupacional dels pares	Titulats universitaris ocupats a temps complet					Total
	Direcció	Tècnic superior	Qualificat	Compte propi	No qualificat	
1. Direcció	38,0	11,7	43,4	4,8	2,2	100
2. Tècn. superior	32,6	12,7	45,4	6,0	3,3	100
3. Qualificat	30,0	13,7	49,0	3,2	4,2	100
4. Compte propi sense estudis univ.	30,0	13,4	46,7	6,0	3,9	100
5. No qualificat	29,8	10,3	51,0	3,0	5,9	100

1. Direcció: tenint en compte que aquesta és la categoria ocupacional més alta i que consegüentment no poden tenir mobilitat ascendent, s'observa que el 38% dels fills realitzen tasques del mateix nivell, el 43,4% fa tasques qualificades i l'11,7% un treball de tècnic superior. Molt pocs fills s'ocupen per compte propi (el 4,8%) i només el 2,2% realitza un treball no qualificat.
2. Tècnic superior: gairebé el 13% dels fills fan tasques del mateix nivell que els seus pares, mentre que prop d'un terç supera els pares jeràrquicament ja que desenvolupa tasques de direcció. Per contra, el 45% realitza tasques qualificades i la resta es reparteix entre el 6% d'ocupats per compte propi i el 3,3% en tasques no qualificades.
3. Qualificat: gairebé el 50% dels fills fan tasques del mateix nivell que els seus pares, mentre que el 43,7% supera els pares en jerarquia i poc més del 7% fa tasques de menys jerarquia.
4. Compte propi (sense estudis universitaris): en aquest cas els fills que realitzen igual nivell de tasca que els pares disminueix al 6%. Excloent-ne gairebé el 4% que fa tasques no qualificades, el 90% restant s'ocupa en tasques de més jerarquia.

5. No qualificat: el 6% dels fills realitzen tasques del mateix nivell que els pares i, com que aquesta és la categoria ocupacional més baixa, la resta fa tasques de més jerarquia.

Si duem a terme la mateixa anàlisi diferenciant segons el gènere dels titulats, els resultats són els que es presenten a continuació.

Taula 6 | Ocupació dels titulats per gènere segons l'ocupació d'origen dels pares (en percentatges)

Màxim estatus ocupacional dels pares	Dones titulades ocupades						Homes titulats ocupats					
	1	2	3	4	5	Total	1	2	3	4	5	Total
1. Direcció	32,9	12,1	49,2	3,3	2,5	100	44,4	11,1	36,1	6,5	1,8	100
2. Tècn. superior	29,2	10,7	51,2	4,7	4,2	100	37,5	15,5	37,2	7,7	2,1	100
3. Qualificat	25,6	13,5	53,8	2,3	4,8	100	36,7	14,0	41,5	4,6	3,2	100
4. Compte propi sense estudis univ.	27,0	13,1	50,9	5,2	3,8	100	34,8	13,8	40,0	7,2	4,2	100
5. No qualificat	28,1	9,7	54,3	2,2	5,8	100	32,4	11,3	46,0	4,2	6,1	100

En observar aquesta situació per gènere, apareixen diferències rellevants. Del total de fills homes de pares amb llocs de direcció, el 44% ocupa el mateix lloc, però aquest percentatge es redueix al 33% en el cas de les dones. Aquesta situació es compensa amb una proporció més gran de dones en llocs qualificats (50% versus el 36% dels homes).

Els fills homes dels tècnics superiors realitzen tasques de direcció en més mesura (37,5%) que les dones del mateix origen familiar (29,2%). Els homes que coincideixen amb el lloc d'origen dels seus pares són més del 15%, mentre que les dones són aproximadament el 10%.

Els fills de treballadors qualificats que fan les mateixes tasques que els seus pares són més en el cas de les dones (53,8%) que en el dels homes (41,5%).

Si observem la categoria dels pares que s'ocupen per compte propi sense estudis universitaris, veiem que el percentatge de fills que els superen en altres ocupacions de més jerarquia és similar entre homes (89%) i dones (91%).

Els fills que fan la mateixa tasca no qualificada que els seus pares són prop del 6% en tots dos sexes (és la categoria més baixa), mentre que el 94% restant ocupa categories superiors.

També és possible efectuar l'exercici invers, és a dir, analitzar el 100% de titulats de cada ocupació segons l'origen dels pares. A les taules 3 i 4 de l'annex les dades reflecteixen que en tots els nivells ocupacionals trobem, en proporcions no gaire diferents, fills provinents de tots els orígens ocupacionals. L'excepció la trobem entre els titulats que fan tasques no qualificades, però aquest fet ha de ser relativitzat atès que és un grup molt reduït (3,9% del total de titulats).

Finalment, sembla raonable concloure que la universitat estaria donant eines per a l'accés dels fills a llocs que superen jeràrquicament la tasca que fan els seus pares, però també és rellevant el fet que, en analitzar en forma vertical l'ocupació que té el fill segons l'ocupació del pare, veiem poca variabilitat en les seves taxes. Això ens permet afirmar que la influència de l'origen dels pares en termes ocupacionals sobre l'ocupació del fill no és gaire gran.

4

L'OCUPACIÓ DELS TITULATS

4. L'OCUPACIÓ DELS TITULATS

En aquest apartat analitzem la distribució dels titulats en relació amb la seva ocupació segons les diferents universitats, àrees i subàrees d'estudi i algunes carreres en particular.

4.1. Diferències segons les universitats

En aquest apartat analitzem la inserció laboral, d'acord amb la classificació que hem construït, segons la universitat d'origen. Els resultats són els següents.

Taula 7 | Ocupació dels titulats segons la universitat

Universitat	Ocupació titulat (a temps complet) en ordre jeràrquic					Total
	Direcció	Tècn. superior	Qualificat	Compte propi	No qualificat	
UB	27,0%	13,2%	51,8%	3,7%	4,3%	100%
UAB	29,1%	12,6%	50,6%	3,7%	3,9%	100%
UPC	41,2%	13,9%	37,1%	6,7%	1,2%	100%
UPF	42,9%	14,4%	34,6%	4,0%	4,0%	100%
UdG	32,6%	11,8%	44,6%	5,7%	5,3%	100%
UdL	30,0%	12,8%	50,2%	4,4%	2,6%	100%
URV	29,2%	10,3%	50,8%	3,7%	5,9%	100%
UVic	22,4%	10,5%	56,6%	6,1%	4,5%	100%
Total	31,6%	12,7%	47,3%	4,5%	3,9%	100%

Referències: UB: Universitat de Barcelona / UAB: Universitat Autònoma de Barcelona / UPC: Universitat Politècnica de Catalunya / UPF: Universitat Pompeu Fabra / UdG: Universitat de Girona / UdL: Universitat de Lleida / URV: Universitat Rovira i Virgili / UVic: Universitat de Vic

Del total de titulats a cada universitat, els qui superen de manera evident la mitjana en tasques de direcció són els titulats de la Universitat Politècnica de Catalunya i els de la Universitat Pompeu Fabra. Per contra, els qui presenten un percentatge bastant inferior a la mitjana són els de la Universitat de Vic. Els titulats de la resta d'universitats es troben en un interval de 4 punts al voltant de la mitjana.

Els titulats que ocupen tasques qualificades en valors superiors a la mitjana són els de la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat de Lleida, la Universitat Rovira i Virgili i la Universitat de Vic.

La resta de categories —tècnic superior, compte propi i treballador no qualificat— són poc nombroses i convé considerar-les de forma orientativa (vegeu la taula 5 de l'annex).

De tota manera, els filtres segons la universitat operen lleument, ja que estan representats tots els estrats ocupacionals de forma no radicalment diferent, encara que la Universitat Pompeu Fabra i la Universitat Politècnica de Catalunya concentren la proporció conjunta més alta (50%) de fills i pares que duen a terme tasques de direcció. La Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat Rovira i Virgili i la Universitat de Vic tenen la major proporció conjunta de pares i fills que s'ocupen en tasques qualificades (54%), mentre que el valor baixa al 50% a la Universitat de Lleida i al 47% a la Universitat de Girona. Aquestes dades s'exposen amb la finalitat de palesar una qüestió que requereix una investigació més profunda sobre els filtres socialment selectius per universitat, ja siguin vinculats als orígens dels pares o d'altres tipus.

4.2. Diferències segons les àrees, subàrees i algunes carreres

Davant de la pregunta sobre si és possible que l'ocupació dels pares incideixi en la selecció per part del titulat d'algunes àrees i subàrees d'estudi, i fins i tot específicament d'un tipus de carrera, podem formular també algunes aproximacions, tot i que el resultat principal és la feblesa de les diferències observades.

L'exercici següent es presenta com a hipotètic, atès que es perd significativitat estadística en explorar les cinc categories d'ocupació dels titulats. Per aquest motiu, tractant de no considerar grups molt petits de titulats, establim un llinar *ad hoc* i seleccionem aquelles subàrees que superen els 350 titulats ocupats a temps complet, mentre que en el cas de les carreres el límit l'hem establert en 200 titulats (vegeu els valors absoluts a la taula 6 de l'annex). La finalitat és observar un nombre relativament homogeni i no gaire petit de grups.

La taula 8 ens presenta el nivell d'ocupació dels titulats que treballen a temps complet segons les àrees i subàrees escollides. Si bé, com ja hem dit, aquestes dades tenen un valor il·lustratiu, reflecteixen diferents tipus de perfils segons l'especialitat seleccionada. I això pot donar lloc al plantejament de preguntes específiques que podrien explorar-se amb una població més àmplia (per exemple, considerant unes quantes generacions), ja que amb les dades actuals només són representatives les referents a les categories ocupacionals de direcció i treball qualificat.

Taula 8 | Titulats ocupats a temps complet segons les àrees i la selecció de subàrees

Àrea/Subàrea	Direcció	Tècn. Qualificat superior	Compte propi	No qualificat	Total	
Humanitats	21,8%	18,8%	47,6%	4,8%	7,0%	100%
Àrea Geografia i Història (101)	25,8%	20,4%	42,8%	2,5%	8,5%	100%
Econòmiques i Dret	46,0%	12,9%	31,3%	5,7%	4,0%	100%
Economia i ADE (201)	52,6%	12,9%	29,0%	1,4%	4,1%	100%
Empresarials (202)	47,4%	14,8%	29,6%	3,5%	4,7%	100%
Dret (203)	31,8%	10,3%	37,9%	17,1%	3,0%	100%
Ciències Socials	24,1%	11,4%	58,9%	1,6%	3,9%	100%
Laboral (204)	44,7%	12,6%	33,4%	1,7%	7,6%	100%
Mestres (210)	9,3%	6,0%	82,4%	0,5%	1,8%	100%
Ciències Experimentals	27,1%	15,0%	52,2%	1,6%	4,2%	100%
Biologia i Natura (302)	27,8%	14,4%	50,7%	2,5%	4,5%	100%
Ciències de la Salut	16,0%	6,9%	64,0%	7,8%	5,3%	100%
Diplomats Sanitaris (401)	15,8%	7,8%	60,9%	8,0%	7,6%	100%
Tècnica	41,3%	13,0%	38,0%	6,2%	1,5%	100%
Àrea Tècnica Tecnologies Avançades de la Producció (505)	43,4%	12,8%	39,0%	2,7%	2,1%	100%
Àrea Tecnologies Avançades de la Producció (506)	50,5%	9,9%	36,5%	2,1%	1,0%	100%
Àrea Tècnica Informació i Comunicació (507)	32,5%	18,7%	44,3%	2,7%	1,8%	100%
Àrea Informació i Comunicació (508)	37,6%	14,4%	45,5%	1,9%	0,5%	100%
Total	31,6%	12,7%	47,3%	4,5%	3,9%	100%

L'anàlisi dels resultats presentats a la taula 8 ens duen a considerar que:

1. Direcció

- Els titulats que superen la mitjana en la tasca direcció són, en primer lloc, els de l'àrea Econòmiques i Dret, amb el 46,0%. La subàrea Dret tendeix a fer baixar la mitjana i les subàrees Economia i Administració i Direcció d'Empreses a augmentar-la (52,6%).
- En segon lloc hi ha l'Àrea Tècnica, amb el 41,3% dels seus titulats ocupats en llocs de direcció. Aquí la subàrea amb més quantitat de gent en aquest lloc és Tecnologies Avançades de la Producció (50,5%), mentre que la subàrea Tècnica d'Informació i Comunicació se situa per sota de la mitjana (32,5%).
- Les àrees amb un nivell intermedi dels seus titulats en llocs de direcció són Ciències Experimentals, Ciències Socials i Humanitats.
- La presència més baixa de titulats en llocs de direcció es troba a Ciències de la Salut, amb el 16,0% del total.

2. Tècnic superior

- Encara que els titulats que ocupen llocs de tècnic superior són el 12,7% de mitjana, és important destacar que la quantitat més gran de titulats en termes relatius la trobem a Humanitats, amb el 18,8%.
- La presència més baixa de titulats en aquests llocs es troba a Ciències de la Salut, amb el 7%.

3. Tasques qualificades

- Contrarestant el baix pes en llocs de direcció, observem que la presència de titulats de l'àrea de Ciències de la Salut (64,0%) se situa en primer lloc, seguida de Ciències Socials amb gairebé el 59% dels seus titulats.
- Els titulats que tenen una presència molt per sota de la mitjana en les tasques qualificades són els d'Econòmiques i Dret, que només representen el 31,3%.

Taula 9 | Titulats ocupats a temps complet segons les carreres seleccionades

Carreres	Direcció	Tècn. superior	Qualificat	Compte propi	No qualificat	Total
Econòmiques i Dret	46,0%	12,9%	31,3%	5,7%	4,0%	100%
Administració i Direcció d'Empreses (ADE)	53,9%	11,2%	29,4%	1,6%	3,9%	100%
Economia	52,8%	15,5%	27,5%	0,4%	3,8%	100%
Ciències Empresarials	47,4%	14,8%	29,6%	3,5%	4,7%	100%
Dret	31,8%	10,3%	37,9%	17,1%	3,0%	100%
Ciències Socials	24,1%	11,4%	58,9%	1,6%	3,9%	100%
Relacions Laborals	43,5%	12,6%	32,1%	2,3%	9,5%	100%
Mestre Ed. Infantil	6,6%	3,8%	88,8%	-	0,7%	100%
Mestre Ed. Primària	6,2%	3,8%	89,5%	0,5%	-	100%
Ciències de la Salut	16,0%	6,9%	64,0%	7,8%	5,3%	100%
Infermeria	6,4%	6,9%	75,7%	-	11,0%	100%
Medicina	4,3%	1,7%	91,5%	0,4%	2,1%	100%
Tècnica	41,3%	13,0%	38,0%	6,2%	1,5%	100%
Eng. Informàtica	35,6%	12,9%	48,5%	2,5%	0,5%	100%
Total	31,6%	12,7%	47,3%	4,5%	3,9%	100%

Si analitzem les diferències entre les carreres que disposen de més de 200 titulats (vegeu els valors absoluts a la taula 7 de l'annex), observem que:

- Les carreres amb alta proporció dels seus titulats en llocs de direcció són Administració i Direcció d'Empreses, Economia, Ciències Empresarials i Relacions Laborals.
- Amb proporció similar a la mitjana en llocs de direcció es troba Dret (31,8%).
- Amb baixa proporció de llocs de direcció trobem els Mestres (Educació Infantil i Primària), Infermeria i Medicina.
- Economia és la carrera amb més proporció de titulats en llocs de tècnic superior.
- En les tasques qualificades proporcionalment estan sobrerrepresentades les carreres de Medicina (91,5% dels seus titulats), Mestres (89%) i Infermeria (75,7%).

- La proporció més baixa de gent en llocs qualificats la trobem a les carreres d'Economia, Administració i Direcció d'Empreses i Ciències Empresarials.

5

DESIGUALTAT PER GÈNERE

5. DESIGUALTAT PER GÈNERE

Un cop les dones han superat la presència dels homes a la universitat, dos reptes queden pendents: la seva distribució desigual per àrees i la transferència de l'elevació del nivell educatiu de les dones en oportunitats dins del mercat de treball, particularment pel que fa a la seva retribució.

5.1. Universitat i àrea

Les dones representen més del 60% dels titulats universitaris el 2004. Les universitats amb més proporció de dones són la Universitat de Vic, la Universitat de Barcelona i la Universitat Autònoma de Barcelona. La universitat amb una proporció més gran d'homes és la Universitat Politècnica de Catalunya.

Taula 10 | Distribució de titulats per sexe i universitat

Sexe	UB	UAB	UPC	UPF	UdG	UdL	URV	UVic	Total
Dona	70,4%	66,4%	29,1%	63,1%	61,5%	59,9%	63,5%	75,6%	61,2%
Home	29,6%	33,6%	70,9%	36,9%	38,5%	40,1%	36,5%	24,4%	38,8%
Total	3.279	2.605	1.694	892	1.100	975	1.226	487	12.258

La presència femenina es troba principalment a Ciències de la Salut, Ciències Socials i Humanitats. A Econòmiques i Dret s'observa una proporció semblant d'homes i dones, encara que el percentatge d'aquestes últimes és lleugerament superior. Ciències Experimentals es comporta igual que la mitjana i, finalment, a l'Àrea Tècnica és on s'observa una proporció més gran d'homes.

5.2. Ingressos segons el nivell educatiu dels pares

Com hem esmentat, la quantitat de titulades és bastant superior a la de titulats homes: 61,2% versus 38,8%. No obstant això, es detecta una lleu subrepresentació de la mitjana de dones provinents de llars de pares amb estudis superiors (58,2%) i una lleu sobrerrepresentació dels homes provinents de les mateixes llars (gairebé el 42%). Les filles de pares amb estudis primaris són el 62,0%, davant del 40,1% en el cas dels homes; és a dir, a més d'haver-hi més titulades dones, aquestes provenen en més mesura de llars amb un nivell d'estudis més baix.

Tal com han observat alguns investigadors, les diferències d'ingressos per gènere estan relacionades també amb altres aspectes com ara les àrees d'estudi, l'àmbit de l'empresa —públic o privat—, el tipus de contracte, les funcions desenvolupades, etc. (MARTÍNEZ COSTA, CALVET PUIG, GALLEGRO FERNÁNDEZ, PONS PEREGORT, ROCA MARTÍN, TURA SOLVAS, 2007, 266-269; AQU CATALUNYA, 2003, 230). En aquest cas, en observar la retribució dels titulats per gènere i segons el nivell màxim d'estudis dels pares, també hi constatem diferències, atès que les dones filles de pares amb estudis primaris guanyen lleugerament menys que la resta, encara que aquestes diferències no són grans. Aquest fenomen no es dona entre els homes, ja que fins i tot els qui tenen pares amb estudis primaris guanyen lleugerament per sobre de la mitjana.

Taula 11 | Ingres mitjà mensual brut dels ocupats a jornada completa segons el nivell d'estudis dels pares

Màxim nivell d'estudis dels pares	Tots			Dones			Homes		
	Guanyts	Desv. típ.	N	Guanyts	Desv. típ.	N	Guanyts	Desv. típ.	N
Superiors	1.889,8	591,9	2.366	1.785,6	556,8	1.366	2.032,3	608,7	1.000
Mitjans	1.824,5	558,4	2.726	1.725,5	521,8	1.689	1.985,6	578,5	1.037
Primaris o sense estudis	1.815,8	571,5	3.629	1.686,0	515,6	2.243	2.026,0	594,7	1.386
Total	1.838,6	573,9	8.721	1.724,3	529,9	5.298	2.015,6	594,1	3.423

5.3. Ingressos segons l'ocupació dels pares

Observem que entre els fills de pares amb estatus ocupacional alt les dones representen el 59,3% i els homes el 40,7%. Entre els fills de pares amb estatus ocupacional mitjà aquest percentatge es transforma en el 62,4% i el 37,6%, respectivament. Finalment, les filles de pares amb estatus ocupacional baix són el 62,2% i els homes el 37,8%.

Globalment, els ingressos dels titulats ocupats a jornada completa, d'acord amb el màxim estatus ocupacional dels pares, no reflecteixen grans diferències. Però sí que n'hi ha quan s'analitzen globalment els ingressos per gènere. Si bé la diferència d'ingressos entre gèneres és del 17% de mitjana, quan es consideren els fills i les filles de pares amb estatus ocupacional alt i mitjà és del 16%, mentre que aquest valor augmenta al 18% entre els fills i les filles de pares amb estatus ocupacional baix. Tot i que les diferències segons l'ocupació dels pares són lleus, penalitzen les filles de les famílies de baix nivell ocupacional.

Taula 12 | Ingress mitjà mensual brut dels ocupats a jornada completa segons l'estatus ocupacional dels pares

Estatus ocupacional	Tots			Dones			Homes		
	Guany	Desv. típ.	N	Guany	Desv. típ.	N	Guany	Desv. típ.	N
Alt	1.897,0	589,6	2.944	1.776,9	551,7	1.732	2.068,7	599,6	1.212
Mitjà	1.809,8	561,9	2.752	1.705,6	520,0	1.706	1.979,7	586,1	1.046
Baix	1.810,4	566,0	2.914	1.693,8	516,9	1.800	1.998,9	590,7	1.114
Total	1.839,8	574,3	8.610	1.725,1	530,8	5.238	2.018,0	593,6	3.372

Recordem que en la comparació feta a l'apartat anterior tenint en compte el nivell d'estudis dels pares, la diferència en el cas de titulats fills de pares amb estudis primaris era del 20%, 2 punts per sobre de la diferència en el cas dels fills de pares amb estatus ocupacional baix.

5.4. Ingressos segons l'ocupació dels titulats

Finalment, per mitjà de l'anàlisi de les diferències de la mitjana d'ingressos entre homes i dones, constatem que, tot i que els titulats universitaris duguin a terme funcions equivalents, reben salaris diferents.

Taula 13 | Titulats ocupats a temps complet: diferències d'ingrés brut entre gèneres segons la tasca desenvolupada

Prova <i>t</i> per a la igualtat de mitjanes	Direcció	Tècn. superior	Qualificat	Compte propi sense estudis universitaris	No qualificat
Diferència de mitjanes	-333,3	-237,8	-255,8	-322,1	-129,2
Sig. (bilateral)	0,000	0,000	0,000	0,000	0,007
<i>t</i>	-15,127	-7,448	-14,929	-4,853	-2,691

La taula reflecteix la diferència d'ingressos mitjans de les dones respecte dels homes en cada ocupació. Les diferències més àmplies s'observen en les tasques de les categories de direcció i de treball per compte propi, on les dones guanyen, respectivament, 333 i 255 euros menys que els homes. Els estadístics (Sig. bilateral i *t* de Student) revelen que les diferències d'ingressos observades entre tots dos gèneres no són fruit de l'atzar.

Aquestes observacions ens permeten reflexionar novament sobre la desigualtat per gènere. Una vegada guanyada la batalla sobre la igualtat en termes educatius, encara que persisteixin diferències a escala global (AIKMAN, UNTERHALTEN, 2005) pel que fa a l'accés i a l'increment de les taxes femenines de participació en els diferents nivells educatius, el mercat de treball sembla que és el reducte més important on persisteix la desigualtat de gènere. Encara que aquest tema ha estat abordat extensament per molts autors, el que en tot cas és important destacar en el context universitari és que, a l'hora d'ingressar en el mercat de treball, tenen una taxa de retorn més baixa. Encara que aquí no ho abordem, la reflexió sobre la manifestació d'aquesta desigualtat pot ampliar-se a aspectes que van més enllà de l'accés en igualtat de condicions, als ingressos i als llocs de treball, és a dir, segons una perspectiva de justícia de gènere (ROBEYNS, 2007).

6

NOTA D'ACCÉS, RENDIMENT ACADÈMIC I INSERCIÓ PROFESSIONAL

6. NOTA D'ACCÉS, RENDIMENT ACADÈMIC I INSERCIÓ PROFESSIONAL

Com esmentem al començament d'aquest treball, l'enquesta d'AQU Catalunya sobre la inserció laboral dels titulats universitaris ens permet fer una anàlisi sobre la nota d'accés i el rendiment acadèmic i relacionar-los amb la inserció professional i l'origen social dels joves.

En aquest sentit, considerada globalment, la generació que es va titular l'any 2004 a les set universitats catalanes de l'estudi té de mitjana una nota d'accés de 6,7 punts i un expedient acadèmic, en acabar la carrera, d'1,7 punts. Recordem que aquesta nota es calcula sobre la base de puntuar 1 pels aprovats, 2 pels notables, 3 pels excel·lents i 4 per les matrícules d'honor de totes les assignatures de la carrera. Cal destacar que la Universitat de Vic no informa de les notes per preservar el secret estadístic.

En observar les notes per gènere, veiem que les dones tenen notes lleugerament superiors als homes. En el cas de les notes d'accés, aquest fet es repeteix a totes les universitats excepte a la Universitat Politècnica de Catalunya, on el 70% dels titulats són homes i tenen la mateixa nota mitjana que les dones.

Pel que fa a les notes d'expedient acadèmic, a la majoria d'universitats tant homes com dones tenen la mateixa nota, excepte en el cas de la Universitat de Girona i la Universitat de Lleida, on la diferència de mitjana és solament de dues dècimes a la primera i només d'una dècima a la segona a favor de les dones.

Taula 14 | Notes d'accés i expedient acadèmic per universitat i gènere

Universitat i gènere		UB			UAB			UPC			UPF		
		D	H	Tot	D	H	Tot	D	H	Tot	D	H	Tot
Nota d'accés	Mitjana	6,8	6,5	6,7	7,0	6,7	6,9	6,8	6,8	6,8	7,3	7,2	7,3
	Dev. típica	1,0	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Exped. acadèmic	Mitjana	1,7	1,7	1,7	1,8	1,8	1,8	1,5	1,5	1,5	1,7	1,7	1,7
	Dev. típica	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4

Taula 14 (continuació) | Notes d'accés i expedient acadèmic per universitat i gènere

Universitat i gènere		UdG			UdL			URV			Total		
		D	H	Tot	D	H	Tot	D	H	Tot	D	H	Tot
Nota	Mitjana	6,6	6,4	6,5	6,4	6,1	6,3	6,2	6,0	6,1	6,8	6,6	6,7
d'accés	Desv. típica	0,9	0,9	0,9	1,0	0,8	0,9	0,9	0,8	0,9	1,0	0,9	1,0
Exped.	Mitjana	1,7	1,5	1,6	1,7	1,6	1,7	1,6	1,6	1,6	1,7	1,6	1,7
acadèmic	Desv. típica	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4

Gènere: D: dona / H: home / Tot: total

6.1. Nota d'accés

Com sabem, la nota d'accés pot condicionar l'ingrés a les diferents àrees i universitats, ja que la nota de tall varia segons l'any en què el titulat hagi ingressat i segons la carrera seleccionada. Tenint en compte que estem observant les notes d'accés que tenen el conjunt de titulats el 2004, independentment de l'any d'ingrés a la universitat, podem afirmar en termes generals que la Universitat Pompeu Fabra, la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat Politècnica de Catalunya tenen les notes d'accés per sobre de la mitjana global.

En analitzar les notes d'accés per àrees, observem que de mitjana l'alumnat de Ciències Experimentals i de Ciències de la Salut té les notes més altes (7 punts), seguit del de Ciències Socials (6,8 punts), del de l'Àrea Tècnica (6,7) i del d'Econòmiques i Dret (6,6). Humanitats és l'àrea a la qual els alumnes accedeixen amb una nota d'accés més baixa (6,4 punts). Així mateix, amb les dades de la taula 15 s'observen comportaments diferenciats segons les diverses àrees a les diferents universitats.

Taula 15 | Notes d'accés per àrea i universitat

Àrees	UB		UAB		UPC		UPF		UdG		UdL		URV		Total	
	A	D	A	D	A	D	A	D	A	D	A	D	A	D	A	D
1. Humanitats	6,3	0,9	6,6	1,0	-	-	7,3	0,8	6,3	0,9	6,2	1,0	5,7	0,8	6,4	1,0
2. Ciències Socials	6,7	1,0	7,1	1,0	-	-	6,9	1,2	6,7	0,9	6,4	0,9	6,2	0,8	6,8	1,0
3. Econòmiques i Dret	6,5	0,8	6,5	0,9	-	-	7,4	0,8	6,4	0,9	6,1	1,1	5,9	0,8	6,6	1,0
4. Ciències Experimentals	6,9	0,9	7,1	0,9	7,6	1,0	7,7	0,5	6,9	0,9	-	-	6,1	0,8	7,0	0,9
5. Ciències de la Salut	7,2	0,9	7,3	0,7	6,0	0,5	-	-	6,7	0,8	6,5	0,8	7,0	1,0	7,0	0,9
6. Tècnica	7,2	0,7	6,6	0,8	6,9	0,9	7,1	0,7	6,5	0,9	6,2	0,7	6,0	0,8	6,7	0,9
Total	6,7	1,0	6,9	1,0	6,8	0,9	7,3	0,9	6,5	0,9	6,3	0,9	6,1	0,9	6,7	1,0

Referències: A = nota d'accés / D = desviació típica

Aquests percentatges s'han d'analitzar amb una certa cautela, considerant la diversitat de les mitjanes de puntuacions segons les diferents carreres i el nombre de casos que representen en valors absoluts (vegeu els valors absoluts a la taula 8 de l'annex).

6.2. Expedient acadèmic

En analitzar les notes per àrees, observem que de mitjana les notes més altes les tenen els titulats en Humanitats, Ciències Socials, Ciències Experimentals i Ciències de la Salut, mentre que les notes més baixes les tenen els estudiants de l'Àrea Tècnica i d'Econòmiques i Dret, cosa que és paradoxal si ho comparem amb els seus resultats d'inserció professional. Malgrat aquest comportament general, hi ha una certa variabilitat segons la universitat, que es pot observar a la taula següent.

Taula 16 | Nota mitjana d'expedient acadèmic per àrea i universitat

Àrees	UB		UAB		UPC		UPF		UdG		UdL		URV		Total	
	E	D	E	D	E	D	E	D	E	D	E	D	E	D	E	D
1. Humanitats	1,8	0,5	1,9	0,4	-	-	1,8	0,4	1,6	0,5	1,7	0,5	1,7	0,4	1,8	0,5
2. Ciències Socials	1,8	0,4	1,8	0,3	-	-	1,7	0,4	1,8	0,4	1,8	0,3	1,7	0,3	1,8	0,4
3. Econòmiques i Dret	1,4	0,3	1,6	0,4	-	-	1,6	0,4	1,5	0,3	1,5	0,3	1,4	0,3	1,5	0,3
4. Ciències Experimentals	1,6	0,4	1,8	0,5	1,7	0,4	2,2	0,6	1,6	0,5	-	-	1,7	0,4	1,7	0,4
5. Ciències de la Salut	1,7	0,4	1,8	0,5	1,2	0,2	-	-	1,8	0,4	1,9	0,3	1,7	0,4	1,7	0,4
6. Tècnica	1,7	0,4	1,7	0,3	1,5	0,3	1,7	0,2	1,4	0,3	1,6	0,3	1,5	0,3	1,5	0,3
Total	1,7	0,4	1,8	0,4	1,5	0,3	1,7	0,4	1,6	0,4	1,7	0,3	1,6	0,4	1,7	0,4

Referències: E = expedient acadèmic / D = desviació típica

Com els resultats presentats a l'apartat anterior, aquests percentatges també s'han d'analitzar amb una certa cautela, considerant la diversitat de les mitjanes de puntuacions segons les diferents carreres i el nombre de casos que representen en valors absoluts (vegeu els valors absoluts a la taula 9 de l'annex).

6.3. Relació entre nota d'accés i expedient acadèmic

En preguntar-nos sobre la relació entre nota d'accés i expedient acadèmic, podem afirmar, tot i que la correlació és estadísticament significativa, que el seu valor és bastant baix (coeficient de determinació de 0,14). No obstant això, s'observen particularitats quan s'analitzen les diferents universitats: la Universitat de Girona i la Universitat Pompeu Fabra posseeixen les correlacions més altes, seguides de la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat de Lleida.

Taula 17 | Coeficients de correlació entre nota d'accés i expedient acadèmic per universitat

	UB	UAB	UPC	UPF	UdG	UdL	URV
Correlació de Pearson	0,339 ^(*)	0,443 ^(*)	0,344 ^(*)	0,503 ^(*)	0,517 ^(*)	0,436 ^(*)	0,137 ^(*)
Sig. (bilateral)	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

(*) La correlació és significativa al nivell 0,01 (bilateral)

La Universitat Politècnica de Catalunya i la Universitat de Barcelona estan properes al valor mitjà, encara que el superen lleugerament, i, finalment, la Universitat Rovira i Virgili és la que no mostra gairebé cap relació entre totes dues notes.

A continuació es presenten els resultats més rellevants per a cadascuna de les àrees d'estudi.

Taula 18 | Coeficients de correlació entre nota d'accés i expedient acadèmic per àrea d'estudi

	Humanitats	Ciències Socials	Econòmiques i Dret	Ciències Experimentals	Ciències de la Salut	Tècnica
Correlació de Pearson	0,500 ^(*)	0,310 ^(*)	0,441 ^(*)	0,585 ^(*)	0,319 ^(*)	0,303 ^(*)
Sig. (bilateral)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

(*) La correlació és significativa al nivell 0,01 (bilateral)

En aquesta taula s'observa que:

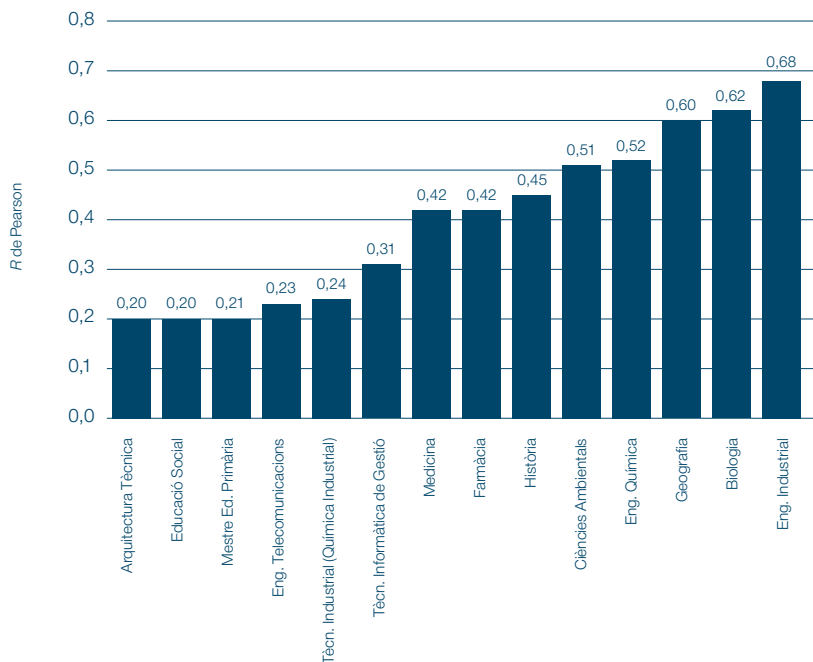
- Els titulats que mostren una relació més estreta entre expedient acadèmic i nota d'accés són els de Ciències Experimentals.
- Els segueixen els titulats d'Humanitats i els d'Econòmiques i Dret, que baixen el seu nivell d'associació entre totes dues notes al 0,50 i el 0,44, respectivament.

- Finalment, les tres àrees que tenen una correlació més baixa que la mitjana són Ciències de la Salut, Ciències Socials i Àrea Tècnica, amb uns coeficients de correlació de 0,32, 0,31 i 0,30, respectivament.

De les 114 carreres incloses en l'estudi, es presenten a continuació només les que mostren una correlació significativa entre nota d'accés i expedient acadèmic i, a més, tinguin un mínim de 100 titulats (error mostral del 10%).

A partir de fixar aquest llindar, es pot observar que la correlació més baixa es dona en carreres com ara Arquitectura Tècnica, Educació Social, Mestre d'Educació Primària i Enginyeria en Telecomunicacions, mentre que els nivells d'associació més alts s'observen a Enginyeria Industrial, Biologia i Geografia.

Gràfic 2 | Coeficient de correlació entre nota d'accés i expedient acadèmic segons les carreres seleccionades

6.4. Adequació entre estudi i feina; valoració dels factors de contractació laboral i de la formació rebuda

A fi de conèixer la relació entre el nivell educatiu del titulat i el que li requereix el lloc de treball, en un informe previ d'AQU Catalunya es presenta un indicador que classifica els titulats de la manera següent (MAÑÉ VERNET, MIRAVENT ARNAU, 2007, 162):

- a) Adequadament educats: titulats que afirmen que el seu nivell educatiu és el necessari per dur a terme la feina que fan, independentment del requisit que se'ls ha demanat per accedir al lloc de treball.
- b) Sobreeducats: individus que creuen que la titulació universitària que han obtingut no és necessària per al seu lloc de treball, independentment de si va ser exigida o no abans d'entrar a treballar.
- c) Desajustats: persones que afirmen que se'ls ha exigat la seva titulació específica per ser contractades, però que consideren que aquesta titulació no és necessària per fer la tasca que fan.

Aplicats aquests criteris als titulats ocupats a temps complet, el 79,6% es considera adequadament educat per a la tasca que fa, el 13,6% es creu sobreeducat i el 6,8% restant es considera desajustat. En aquest aspecte no s'observen grans diferències per gènere.

Pel que fa a la nota d'accés, el primer grup de graduats té una mitjana de 6,8 punts, el segon de 6,5 i el tercer de 6,6. En observar les diferències en la mitjana de l'expedient acadèmic de cadascun dels grups, advertim que el grup de titulats adequadament educats té una nota d'1,7 de mitjana i la resta d'1,6. Aquestes xifres ens permeten afirmar, en síntesi, que les diferències per nota d'accés són lleus i per expedient acadèmic són pràcticament inexistents. Això és coherent amb les pràctiques habituals de selecció i contractació de personal, llevat dels contractes que realitzen les universitats.

D'altra banda, considerant el primer grup, els adequadament educats, observem que la valoració que fan de la formació que han rebut i de la utilització d'aquesta formació a la seva feina és diferent segons les universitats. Els titulats valoren en una escala entre 1 (sense importància o sense influència) i 7 punts (molt important o molt influent) tant la formació rebuda com la seva utilitat per desenvolupar la tasca demanada pel lloc de treball.

Els resultats mostren que, de mitjana, els titulats adequadament educats valoren la formació global rebuda a la universitat amb un 5,1 sobre una puntuació màxima de 7 (és a dir, un 7,3 sobre 10). Concretament, els coneixements teòrics els valoren amb un 5 i els coneixements pràctics amb un 4,8. En general, la formació teòrica, el

treball en equip, el pensament crític i l'expressió escrita són els aspectes més ben valorats. Les puntuacions més baixes són sobre els coneixements en informàtica, gestió, lideratge i idiomes.

Taula 19 | Valoració mitjana del nivell de formació rebut a la universitat*

Valoració de:	UB	UAB	UPC	UPF	UdG	UdL	URV	UVic	Total
Formació teòrica	4,9	4,8	4,8	5,0	4,6	4,7	4,7	5,1	4,8
Treball en equip	4,5	4,8	4,7	4,9	4,7	4,8	5,0	5,3	4,7
Pensament crític	4,5	4,7	4,4	4,7	4,5	4,5	4,5	4,9	4,5
Expressió escrita	4,5	4,6	3,9	4,9	4,5	4,5	4,6	5,0	4,5
Habilitats de documentació	4,4	4,4	4,3	4,7	4,4	4,5	4,4	4,7	4,4
Solució de problemes	4,1	4,2	4,8	4,5	4,3	4,3	4,5	4,6	4,4
Formació pràctica	4,1	4,1	4,0	4,2	4,0	3,9	4,3	5,0	4,1
Expressió oral	4,0	4,1	3,7	4,4	4,0	4,0	4,4	4,9	4,1
Presa de decisions	4,0	4,0	4,1	4,3	4,0	4,2	4,2	4,5	4,1
Creativitat	3,7	3,9	4,0	4,0	3,9	4,0	4,0	4,7	3,9
Informàtica	3,3	3,7	4,5	4,3	4,0	4,0	3,8	4,1	3,9
Gestió	3,7	3,7	3,8	4,3	3,9	3,9	4,0	4,2	3,8
Lideratge	3,3	3,4	3,5	3,9	3,5	3,5	3,8	4,1	3,5
Idiomes	2,6	2,7	2,4	3,5	2,6	2,8	2,7	3,3	2,7

* Escala de l'1 al 7

Pel que fa a la valoració de les competències necessàries per al desenvolupament de la feina, els titulats valoren amb una puntuació més alta la solució de problemes, el treball en equip i la presa de decisions. Les competències menys valorades són la formació pràctica, la formació teòrica i els idiomes. Així mateix, és important destacar que la valoració dels titulats sobre la utilitat de cada competència per realitzar la seva tasca és similar (l'interval de variació és de dècimes) a la que van manifestar els titulats graduats que feien tasques qualificades el 2001 (FIGURA GAZO, DORIO ALCARAZ, TORRADO FONSECA, 2007, 218).

Taula 20 | Valoració mitjana de les competències necessàries per desenvolupar la feina*

Valoració de:	UB	UAB	UPC	UPF	UdG	UdL	URV	UVic	Total
Utilitat solució de problemes	5,3	5,4	5,7	5,6	5,4	5,5	5,4	5,5	5,5
Utilitat treball en equip	5,3	5,4	5,5	5,5	5,3	5,4	5,5	5,7	5,4
Utilitat presa de decisions	5,3	5,3	5,6	5,5	5,3	5,5	5,4	5,4	5,4
Utilitat informàtica	5,0	5,2	5,5	5,5	5,2	5,3	5,0	5,1	5,2
Utilitat pensament crític	5,1	5,2	5,1	5,2	5,1	5,2	5,1	5,3	5,2
Utilitat expressió escrita	5,1	5,2	4,8	5,4	5,0	5,1	5,1	5,3	5,1
Utilitat expressió oral	5,0	5,0	4,8	5,2	4,9	5,0	5,2	5,4	5,0
Utilitat habilitats de documentació	5,0	5,0	4,9	5,0	4,9	5,0	4,9	5,1	5,0
Utilitat gestió	4,7	4,7	5,0	5,2	4,8	4,9	4,9	4,8	4,9
Utilitat creativitat	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7	4,9	4,7	5,1	4,8
Utilitat lideratge	4,4	4,4	4,9	4,9	4,5	4,6	4,7	4,7	4,6
Utilitat formació pràctica	4,5	4,5	4,3	4,5	4,3	4,5	4,6	5,1	4,5
Utilitat formació teòrica	4,5	4,4	4,3	4,5	4,3	4,5	4,4	5,0	4,4
Utilitat idiomes	4,1	4,3	4,3	4,7	3,8	3,9	4,1	3,9	4,2

* Escala de l'1 al 7

Finalment, a escala global, la nota d'accés i l'expedient acadèmic no mostren cap mena de relació amb la valoració mitjana atorgada pels titulats, tant pel que fa a la seva formació universitària com a les competències necessàries per desenvolupar la feina (vegeu la taula 10 de l'annex).

7

**INFLUEIXEN L'ESTATUS
DELS PARES I ELS
RESULTATS ACADÈMICS
EN LA INSERCIÓ
LABORAL DELS
TITULATS
UNIVERSITARIS?**

7. INFLUEIXEN L'ESTATUS DELS PARES I ELS RESULTATS ACADÈMICS EN LA INSERCIÓ LABORAL DELS TITULATS UNIVERSITARIS?

En els resultats presentats fins ara hem observat algunes diferències, en general subtils, entre els titulats en comparar-los segons el màxim nivell d'estudis o ocupacional dels pares. En l'anàlisi han sorgit matisos que mostren que l'origen dels pares impacta de manera indirecta en l'aprenentatge i que això diferencia els estudiants en els seus itineraris formatius (elecció de determinades carreres, estudi a temps complet...), mentre que altres aspectes, més vinculats al mateix procés d'aprenentatge a la universitat i la seva aplicació en el mercat de treball, no mostren diferències segons l'origen dels pares (nota d'accés, expedient acadèmic, qualitat ocupacional).

Estudis precedents han obtingut resultats similars en observar una baixa influència de l'origen social en les actituds i els comportaments dels estudiants, basant-se en la idea que l'absència de relació entre origen social i motivació cap als estudis es basa en el fet que els condicionaments d'origen social de la socialització primària han estat afeblits pels canvis en l'estructura social, la influència de l'ensenyament mitjà i la cultura mediàtica actual (MASJUAN, 2005, 127).

També sabem que els estudiants perceben que afronten més dificultats per assolir els títols acadèmics quan els pares tenen nivells educatius baixos (LÓPEZ BLASCO, 2009, 188) i que les motivacions dels estudiants són diferents segons el tipus de carrera que seleccionen (LLOSADA GISTAU, MORCILLO HERNÁNDEZ, TROIANO GOMÀ, 2005, 229-248). En el mateix sentit, s'afirma que l'origen social té molt poca influència en el procés d'inserció laboral, llevat dels fills d'empresaris, que tenen un avantatge comparatiu (MASJUAN, TROIANO, VIVES, 2002, 109).

Altres investigacions (CASAL, GARCÍA, MERINO, QUESADA, 2006, 39-40) ens ajuden a contextualitzar aquesta feble relació entre origen social i inserció laboral, en la mesura que ens recorden que estem observant un grup molt particular com són els titulats universitaris i que, en termes de modalitats de transició a la vida adulta, estem considerant la categoria d'«èxit precoç», és a dir, aquells joves que accedeixen de forma ràpida i directa cap a posicions professionals d'èxit, i, com a molt, la categoria d'itineraris d'inserció professional d'«aproximació successiva», que identifica joves que apunten cap a una inserció d'èxit que els requereix presa de decisions i itineraris de formació prolongats però també certes demores o ajustaments a les situacions d'estudi i/o de feina i endarreriments en el procés d'emancipació familiar. És a dir, que estem molt lluny d'abordar el conjunt dels joves que poden ser classificats, segons els autors esmentats, en sis tipus diferents de trajectòries a la vida adulta.

Des d'una altra dimensió d'anàlisi, la de l'emancipació dels joves entre 15 i 34 anys, un treball realitzat per l'Observatori Català de la Joventut mostra que, si bé hi ha comportaments que estan influïts per l'origen social del jove, com ara la durada de l'escolarització i la probabilitat més gran dels joves d'origen de famílies amb estudis més alts d'obtenir una escolarització prolongada, en si mateix l'«efecte net» de l'origen social no afecta el procés d'emancipació (MIRET I GAMUNDI, SALVADÓ I NAYACH, SERRACANT I MELENDRES, SOLER I MARTÍ, 2008, 27-28).

Tenint en compte aquests antecedents i sobre la base de les dades disponibles, hem decidit realitzar dos tipus d'anàlisis per constatar si aquest fenomen també es manifesta en els titulats universitaris inserits laboralment quatre anys després de finalitzar la seva carrera.

Tot seguit presentem les dues modalitats d'aproximació que hem fet servir per explorar el tema:

- a) Hem analitzat l'efecte de la nota d'accés, el rendiment acadèmic, l'estatus familiar i el gènere sobre els guanys mensuals bruts dels titulats.
- b) Hem analitzat l'efecte dels factors esmentats sobre l'«índex de qualitat ocupacional» desenvolupat per Corominas et al. (2007).

Els ingressos són una variable clàssicament utilitzada com a expressió d'una multitud d'elements que intervenen en el mercat laboral; aquí la utilitzarem com a indicador de la inserció laboral dels titulats. És a dir, ens preguntem en quina mesura el procés de formació universitària, l'origen dels pares i el gènere impacten en els ingressos que té el titulat quatre anys després de graduar-se.

D'altra banda, Corominas et al. han desenvolupat un índex que sintetitza la qualitat de la inserció laboral del titulat universitari (COROMINAS ROVIRA, VILLAR HOZ, SAURINA CANALS, FÀBREGAS ALCAIRE, 2007, 127-136). L'índex combina el tipus i la durada del contracte de treball, la retribució econòmica, l'adequació entre la formació universitària i la feina, i la satisfacció en general amb el treball desenvolupat. L'índex varia entre 0 i 100, de manera que el valor més baix reflecteix menys qualitat en la inserció laboral i el valor més alt, més qualitat. En conseqüència, en el segon exercici ens preguntem en quina mesura el procés de formació universitària, l'origen dels pares i el gènere impacten en la qualitat ocupacional que té el titulat quatre anys després de graduar-se.

Metodologia utilitzada per analitzar els factors que influeixen en la inserció laboral

S'aplica la tècnica estadística de regressió múltiple considerant només els ocupats a temps complet, i utilitzem les variables següents com a aproximació a cada situació que volem analitzar:

1. *Background* acadèmic: nota d'accés de cada titulat.
2. Rendiment acadèmic: nota mitjana de l'expedient acadèmic de cada titulat.
3. Estatus familiar
 - 3.1. Màxima ocupació assolida pel pare o per la mare: direcció, tècnic superior (que inclou treball per compte propi que requereix estudis universitaris), treball per compte aliè qualificat, treball per compte propi que no requereix estudis universitaris i treball no qualificat (variable de referència: qualificat)
 - 3.2. Màxim nivell educatiu assolit pel pare o per la mare: tots dos tenen estudis primaris o sense estudis, un dels dos té estudis mitjans, tots dos tenen estudis mitjans, un dels dos té estudis superiors o tots dos tenen estudis superiors (variable de referència: tots dos tenen estudis primaris o sense estudis)
4. Gènere: homes i dones (variable de referència: home)

Cal destacar que la Universitat de Vic no s'inclou en aquesta anàlisi perquè no disposem de les dades de notes d'accés i expedient acadèmic.

7.1. Resultats en el conjunt de titulats ocupats a temps complet

a) Ingressos mensuals bruts dels titulats

Considerant conjuntament tots els titulats universitaris l'any 2004 que treballen a temps complet el 2008 i aplicant la metodologia esmentada, resulta que la capacitat explicativa del model utilitzat és solament del 9% ($R^2 = 0,087$). Això vol dir que hi ha una feble relació entre els ingressos dels titulats universitaris i la resta de les variables analitzades (vegeu el model de regressió a la taula 11 de l'annex). Aquesta petita influència del 9% s'explica bàsicament per raons de gènere, pel fet que els homes tenen més ingressos que les dones i, de manera molt lleu, perquè els fills de tècnics superiors i de directors tenen més ingressos que els fills de treballadors qualificats i perquè els qui tenen una nota d'accés més alta i millor expedient acadèmic guanyen una mica més que la resta.

b) Qualitat ocupacional dels titulats

En aquest cas trobem que la capacitat explicativa del model utilitzat és del 2% ($R^2 = 0,021$), és a dir, que en considerar de forma conjunta totes les variables

pràcticament no hi ha relació entre la qualitat ocupacional dels titulats universitaris i les variables analitzades (vegeu el model de regressió a la taula 12 de l'annex).

7.2. Resultats per àrees

La troballa de la feble relació entre la inserció ocupacional del conjunt dels titulats i les diferents variables analitzades ens duu a explorar si és possible trobar alguna relació més estreta segons les àrees. La taula següent mostra els resultats obtinguts.

Taula 21 | Coeficient de determinació i nivell de significació del model d'inserció ocupacional dels titulats universitaris segons l'àrea d'estudi

Variable dependent Àrea	Guanyos mensuals		Índex de qualitat ocupacional	
	R ²	Sig.	R ²	Sig.
Humanitats	0,041	0,003	0,066	0,000
Ciències Socials	0,027	0,000	0,040	0,000
Econòmiques i Dret	0,070	0,000	0,018	0,018
Ciències Experimentals	0,045	0,011	0,013	0,779
Ciències de la Salut	0,041	0,017	0,025	0,185
Tècnica	0,060	0,000	0,039	0,000

R²: Coeficient de determinació (proporció de varianza aplicada). Sig.: Significació estadística

Els coeficients de determinació de la capacitat explicativa del model utilitzat no superen el 7% en Econòmiques i Dret quan analitzem els ingressos mensuals, i no superen el 6% en Humanitats quan analitzem la qualitat ocupacional dels titulats. Conseqüentment, en observar les àrees, no aconseguim millorar els resultats anteriors sobre la feble relació entre la inserció laboral (caracteritzada pels ingressos mensuals o per la qualitat ocupacional) i el gènere, l'educació i ocupació dels pares, la nota d'accés i l'expedient acadèmic.

7.3. Resultats per subàrees seleccionades

Els resultats anteriors ens obliguen a continuar baixant en el nivell d'exploració i revisem el model a escala de subàrees. Els resultats mostren que hi ha dues subàrees que almenys reflecteixen associació: Belles Arts, amb un total del 47% de la variància explicada sobre la variància total ($R^2 = 0,472$), i Enginyeria Civil i Tècnica, amb el 32% de capacitat explicativa ($R^2 = 0,318$).

Taula 22 | Coeficient de determinació i nivell de significació del model d'inserció ocupacional dels titulats universitaris segons la subàrea d'estudi

Variable dependent Subàrea*	Guanyos mensuals		Índex de qualitat ocupacional	
	R ²	Sig.	R ²	Sig.
Humanitats				
Àrea Geografia i Història (101)	0,078	0,020	0,130	0,000
Belles Arts (108)	0,472	0,039		
Econòmiques i Dret				
Economia i ADE (201)	0,046	0,038	0,052	0,010
Empresarials (202)	0,100	0,000		
Dret (203)	0,100	0,000	0,062	0,023
Ciències Socials				
Laboral (204)	0,095	0,002	0,067	0,039
Mestres (210)	0,037	0,001	0,046	0,000
Ciències Experimentals				
Física i Matemàtiques (303)	0,178	0,013	0,187	0,006
Ciències de la Salut				
Diplomats Sanitaris (401)			0,102	0,002
Tècnica				
Enginyeria Civil Tècnica (502)	0,318	0,012		
Àrea Tècnica Tecnologies Avançades de la Producció (505)	0,181	0,000	0,116	0,000

* Només s'inclouen les subàrees amb coeficients significatius

R²: Coeficient de determinació (proporció de variància aplicada). Sig.: Significació estadística

Per la seva banda, quan observem la qualitat ocupacional, la variància explicada és més petita; destaca la subàrea de Física i Matemàtiques, amb el 18%.

7.4. Resultats per a algunes carreres

Cal destacar, en primer lloc, que l'anàlisi separada realitzada per a cada carrera planteja un problema de representativitat de les dades, atès que tan sols 35 de les 114 carreres disposen d'un mínim de 100 enquestats. Fins i tot analitzant únicament aquestes carreres, només trobem resultats significatius per a 14. Per tant, la taula següent mostra les carreres que tenen més de 100 titulats i el nivell de significació de les quals és admissible (significativitat estadística més petita que 0,05).

Taula 23 | Coeficient de determinació i nivell de significació del model d'inserció ocupacional dels titulats universitaris segons la carrera

Variable dependent Carrera*	Guanyos mensuals		Índex de qualitat ocupacional	
	R ²	Sig.	R ²	Sig.
Humanitats				
Geografia	0,211	0,034	0,252	0,006
Història de l'Art	0,390	0,080		
Filologia anglesa	0,338	0,022		
Belles Arts	0,472	0,039		
Econòmiques i Dret				
Administració i Direcció d'Empreses (ADE)	0,082	0,033	0,081	0,023
Ciències Empresarials	0,100	0,000		
Dret	0,100	0,000	0,062	0,023
Ciències Socials				
Relacions Laborals	0,098	0,017		
Mestre Ed. Física	0,196	0,030	0,206	0,002
Mestre Ed. Infantil			0,113	0,025
Mestre Ed. Musical			0,225	0,029
Educació Social			0,197	0,006
Tècnica				
Tècn. Industrial (Electrònica)	0,230	0,009		
Tècn. Industrial (Química Industrial)	0,331	0,000	0,270	0,001

* Només s'inclouen les subàrees amb coeficients significatius

R²: Coeficient de determinació (proporció de variància aplicada). Sig.: Significació estadística

Amb aquesta anàlisi, trobem coeficients de determinació acceptables per a les carreres de Belles Arts ($R^2 = 0,472$), Història de l'Art ($R^2 = 0,390$), Filologia Anglesa ($R^2 = 0,338$) i Tècnic Industrial en Química ($R^2 = 0,331$) quan s'analitzen els ingressos mensuals bruts com a indicador de la inserció laboral.

En canvi, a les carreres on la variable dependent és l'índex de qualitat ocupacional, s'observa una capacitat explicativa del model més petita, encara que hi ha algunes carreres, com ara Tècnic Industrial en Química ($R^2 = 0,270$), Geografia ($R^2 = 0,252$) i Mestre d'Educació Musical ($R^2 = 0,225$), en què és més gran.

7.5. Consideracions sobre la relació analitzada

Amb la intenció d'analitzar si hi ha algun efecte dels itineraris formatius i de l'origen social dels titulats universitaris sobre els ingressos i la qualitat ocupacional, hem anat considerant grups cada vegada més reduïts de titulats, classificant-los segons l'àrea, la subàrea i algunes carreres. En termes generals, hem trobat alguns trets compartits en les carreres seleccionades, que reflecteixen que els ingressos de les dones són més baixos que els dels homes, que el nivell educatiu dels pares no influeix en el procés d'inserció laboral, que el nivell ocupacional dels pares només té alguna incidència en el cas dels pares amb llocs de direcció i tècnic superior, que en general la nota que pot tenir alguna influència és la d'accés i que la de l'expedient acadèmic no influeix. Aquestes relacions s'observen quan prenem com a indicador d'inserció laboral els ingressos mensuals i són encara més febles quan tenim en compte l'índex de qualitat ocupacional.

Constatar el fet que l'origen social pràcticament no afecta la inserció laboral dels titulats universitaris pot resultar contraintuïtiu. Una de les possibles explicacions (SUBIRATS *et al.*, 2009; CARABAÑA, 2003, 2007) seria que la influència de l'origen social es troba en edats anteriors, durant l'escolarització secundària. Això explicaria, tot i que només parcialment, perquè a la universitat ja no trobem una influència important de l'origen social: quan l'alumne arriba a la universitat el filtre de classe ja ha operat com a procés de selecció, tot i que aquest no pot ser molt fort si considerem que l'índex de presència dels fills de pares del nivell educatiu més baix és del 0,8.

Tenint en compte que el nostre treball aborda el col·lectiu de titulats universitaris en un any determinat, presenta les limitacions derivades de no tenir la possibilitat de comparar els estudiants que no van arribar a titular-se o fins i tot els de nivell secundari que no van accedir a la universitat. Per aquest motiu, el que podem afirmar, en termes globals, és que l'origen social no ha estat un obstacle en la inserció ocupacional el 2008 dels titulats catalans l'any 2004.

8

CONCLUSIONS

8. CONCLUSIONS

El títol d'aquest document, LES UNIVERSITATS CATALANES, FACTOR D'EQUITAT I DE MOBILITAT PROFESSIONAL, se sustenta en l'anàlisi precedent de les dades obtingudes mitjançant l'enquesta als titulats universitaris del 2004 en referència a la seva inserció professional, els seus estudis i l'ocupació i els estudis dels seus pares. Responent a la pregunta que ens plantejàvem a la introducció, els resultats presentats ens permeten concloure, pel que fa al conjunt de les nostres universitats, que han jugat més aviat un paper d'ascensor social, ben al contrari del que altres han mantingut sobre el seu paper de reproductor de les diferències derivades de l'origen social dels joves filtrant-ne l'accés i/o condicionant-ne el rendiment acadèmic.

Abans que res, volem ressaltar l'alta taxa d'ocupació. El 2008 la taxa d'atur dels titulats l'any 2004 per les universitats catalanes és només del 3,1%, dada que dona la raó a Manel Castells (2006, 15) quan afirma que «...un dels errors més crassos que es repeteixen en els mitjans de comunicació al nostre país és allò que "la universitat és una fàbrica de parats". Ni és així a Espanya (la taxa d'atur dels universitaris és molt inferior a la dels qui no passen de secundària) ni al món, com ha demostrat Martin Carnoy, en trobar una alta correlació estadística entre el nombre d'anys d'estudi i el nivell de salaris al llarg de la carrera d'una persona».

A més, en la seva tasca d'elevació del nivell d'estudis de la població de Catalunya, hem de destacar que el sistema universitari català presenta un alt nivell d'equitat pel que fa a l'origen social dels graduats. Aquest fet, d'altra banda, coincideix amb les dades presentades per l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE, 2007) en referència al conjunt de les universitats espanyoles en comparació de les d'altres països de l'OCDE. Ho podem constatar en els resultats següents:

- Tot i que ens basem en estimacions aproximades, l'índex de presència dels diferents nivells educatius dels pares, si comparem el nivell educatiu dels pares dels titulats universitaris amb la mitjana de la seva generació, no és pas homogeni, però s'apropa molt a 1 tant per als qui tenen estudis primaris (0,8) com per als qui tenen estudis secundaris (0,9). Més gran és la diferència dels fills de pares amb titulació superior, que tenen un índex de presència de 2,5.
- D'una manera sintètica, en relació amb el nivell d'estudis dels pares dels titulats universitaris, podem afirmar que:
 - a) Els fills de les persones que no tenen estudis universitaris són la gran majoria de titulats universitaris el 2004, el 70%.
 - b) La majoria relativa de graduats (el 40%) provenen de famílies amb nivell d'estudis primaris o inferiors.

- c) Hi ha molt poques diferències en les oportunitats d'accés a les titulacions universitàries entre els fills que vénen de famílies amb estudis primaris o inferiors i els qui van néixer en famílies amb estudis secundaris.
- d) Els fills de titulats universitaris, tot i ser minoria a la universitat actual, continuen tenint moltes més oportunitats d'accedir-hi que els nascuts en famílies sense estudis superiors.

- El segon resultat que volem subratllar és l'elevada mobilitat ocupacional ascendent dels titulats respecte dels seus pares, tot i tractar-se d'una comparació entre una generació, la dels pares, que es troba al final de la seva carrera professional i una altra, la dels fills, que amb prou feines l'ha iniciada. Observem que el sistema universitari està facilitant que els seus titulats se situïn majoritàriament, tan sols quatre anys després d'haver acabat els seus estudis, en ocupacions jeràrquicament superiors a les dels seus pares. Això no vol dir necessàriament que l'ocupació en què treballen satisfaci totes les expectatives dels nous titulats, tot i que les dades presentades ens fan pensar que s'hi apropa, ja que veiem que el percentatge dels qui consideren que la seva ocupació és adequada als seus estudis és del 80% i que el conjunt dels entrevistats valoren globalment la formació rebuda amb un notable. En aquest aspecte no observem diferències significatives per raó de les notes d'accés ni d'expedient acadèmic.
- Aquest fenomen es reflecteix també en el fet que els titulats que tenen les posicions ocupacionals més altes són fills de famílies d'origen molt divers i en proporcions similars per a cadascun dels estrats socials dels pares.

En sentit estricte, amb les dades disponibles, només podem parlar de mobilitat ocupacional intergeneracional, i no de mobilitat social. Una veritable mobilitat social tan sols succeeix quan es produeixen canvis en la posició relativa respecte de la seva generació, ja que la mobilitat ocupacional intergeneracional podria ser deguda simplement al canvi de les oportunitats ocupacionals d'una generació a l'altra, és a dir, a la mobilitat estructural.

De tota manera, en el cas que fos així, el fet que els titulats del 2004 tinguin, ja el 2008, una ocupació majoritàriament superior a la dels seus pares ens indica que la seva inserció es correspon, com a mínim, amb els canvis en la demanda de treball i, conseqüentment, amb l'evolució de l'estructura social.

Aquests resultats superiors han de ser, però, matisats. Hem observat diferències, sovint subtils, entre els titulats, per raó del nivell d'estudis i de l'ocupació del pare o la mare, principalment en les probabilitats d'accés a cicles curts o llargs, en certes carreres, en la continuació d'estudis després de titular-se, en la mobilitat geogràfica i en l'accés als nivells alts d'ocupació. També observem diferències pel que fa a la combinació d'estudis i feina. Per contra, no observem diferències per l'origen social en les notes d'accés, en l'expedient acadèmic, en la distribució per àrees ni en els

ingressos i la qualitat de l'ocupació. Recerques precedents ja han mostrat resultats similars en referència a la baixa relació, per als titulats universitaris, entre el seu origen social, les seves actituds, els seus comportaments i la seva motivació pels estudis (MASJUAN, 2005, 127). La discriminació social, en canvi, es mostra de manera més clara en etapes anteriors a la universitària, tal com mostren els resultats de l'enquesta PISA per a l'educació secundària (PISA, 2006, 104, 107).

- Només observem alguna mena de discriminació per l'origen social, d'una banda, per la presència relativa més gran de graduats amb pares amb nivell d'estudis superiors, tot i que actualment, en termes absoluts, constitueixen una minoria; i, de l'altra, pel fet de la presència més gran d'estudiants fills de pares amb nivell d'estudis i estatus ocupacional baixos en les titulacions de cicle curt. Finalment, la discriminació també es manifesta per la lleugera probabilitat més alta d'ocupar llocs de treball del nivell més elevat entre els titulats que tenen pares amb un nivell d'ocupació també elevat.

A més d'aquests resultats sobre la funció social de les nostres universitats, les dades analitzades ens proporcionen altres resultats d'interès, tant per a la societat en general com per a pares i alumnes d'universitats i, particularment, per a la col·lectivitat universitària.

Els estudiants de totes les universitats no són iguals, ni ells ni els pares. No ho són ni en les notes d'accés, ni en el rendiment acadèmic, ni en la presència d'homes i de dones, ni pel que fa a la seva inserció professional:

- Tot i que sense presentar diferències molt grans, les universitats catalanes són heterogènies pel que fa a l'estatus ocupacional i el nivell d'estudis dels pares dels seus titulats. En una posició intermèdia es troben la Universitat de Barcelona, on estan lleument sobrerrepresentats els pares amb estudis primaris, la Universitat Autònoma de Barcelona, amb una lleu sobrerrepresentació tant dels pares amb nivell d'estudis superiors com amb estatus ocupacional alt, i la Universitat de Vic, on estan lleument sobrerrepresentats els pares amb estatus ocupacional alt. En els extrems trobem, en una banda, la Universitat Pompeu Fabra i, en l'extrem oposat, la Universitat de Girona, la Universitat Rovira i Virgili i la Universitat de Lleida. La Universitat Pompeu Fabra destaca perquè hi estan sobrerrepresentats els pares amb un nivell alt d'estudis i d'estatus ocupacional, mentre que a la Universitat de Girona, la Universitat Rovira i Virgili i la Universitat de Lleida estan sobrerrepresentats els pares amb un nivell d'estudis primaris o inferiors i amb un estatus ocupacional baix. Això ens indica que les universitats de fora de l'Àrea Metropolitana de Barcelona han jugat un paper clau en la democratització social del sistema universitari català.
- Les universitats són també diverses pel que fa a la nota d'accés dels seus titulats i al seu expedient acadèmic. Però també en aquest cas les diferències no són gaire grans i van en sentit divers segons les universitats.

- Les diferències més grans en els resultats d'inserció es donen segons l'àrea dels estudis i el gènere. Això és parcialment redundant perquè, en una part important de les àrees que tenen millor inserció, les dones hi tenen menys presència, com és el cas dels estudis de l'Àrea Tècnica.
- Tot i que actualment la presència de les dones entre els titulats universitaris depassa el 60%, dos reptes continuen pendents pel que fa a la discriminació per gènere: la distribució desigual per àrees i carreres i la transferència de les oportunitats i els resultats educatius en oportunitats laborals. La principal discriminació, entre resultats acadèmics i inserció professional, l'observem per raó del gènere i en detriment de les dones. Podrà una societat que es vol legitimar pels principis meritocràtics mantenir aquesta discriminació sense posar-ne en dubte els fonaments?
- En un marc globalment caracteritzat per les diferències lleus respecte de la majoria de factors del rendiment acadèmic i de la inserció professional, les diferències en la inserció professional per raó de gènere continuen sent les més agudes, sobretot pel que fa a la retribució.

Per acabar, recordem, un cop més, que estem analitzant la inserció professional dels joves titulats universitaris només quatre anys després d'haver acabat els estudis, i que pot ser que factors relacionats amb el capital econòmic, cultural i social de les famílies dels titulats no hagin tingut temps de mostrar tota la seva influència.

Finalment, volem fer una consideració de caràcter general derivada dels resultats obtinguts en relació amb les profundes reformes en curs en el nostre sistema universitari: globalment, podem fer una avaluació força positiva del paper que les universitats catalanes han jugat en l'equitat i la mobilitat ocupacional dels joves. Aquest fet ens ha de dur a una reflexió a fi d'evitar que els efectes dels canvis en curs puguin reduir la funció d'equitat i de mobilitat ocupacional que ha jugat el nostre sistema universitari. A tall d'exemple, hauríem de ser conscients dels efectes que la introducció de l'obligació dels estudis a jornada completa derivada de l'avaluació continuada pugui tenir, si no va acompanyada d'un sistema de beques més generós, en dificultar l'accés al sistema universitari català dels fills d'origen social baix, atès que els resultats ens mostren que la dedicació a temps complet als estudis té una clara relació amb l'origen social dels estudiants. En el mateix sentit, els resultats presentats ens haurien de fer reflexionar sobre el paper de les universitats públiques de fora de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, que, en haver acollit un percentatge superior d'estudiants provinents de famílies amb estatus ocupacional baix, han jugat un paper clau en la democratització dels estudis universitaris.

9

BIBLIOGRAFIA

9. BIBLIOGRAFIA

AIKMAN, S.; UNTERHALTEN, E. (2005) *Beyond access: transforming policy and practice for gender equality in education*. Londres: Oxfam GB.

AQU CATALUNYA (2003) *Educació superior i treball a Catalunya. Estudi de la inserció laboral dels graduats de les universitats públiques catalanes*. Barcelona: Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya.

AQU CATALUNYA (2007) *Educació superior i treball a Catalunya. Anàlisi dels factors d'inserció laboral*. Barcelona: Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya.

AQU CATALUNYA (2008) *Tercer estudi d'inserció laboral dels graduats de les universitats catalanes. Primera valoració dels resultats*. Barcelona: Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya.

BEDUWE C.; PLANAS J. (2003) *Educational expansion and labour market*. Luxembourg: CEDEFOP-Office for official Publications of the European Communities.

BOUDON, Raymond (1983) *La desigualdad de oportunidades*. Barcelona: Laia.

CASAL J.; GARCÍA M.; MERINO R. I QUESADA M. (2006) "Aportaciones teóricas y metodológicas a la sociología de la juventud desde la perspectiva de la transición". A: *Revista Papers* núm. 79 pàg. 21-48. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.

CASTELLS, Manuel (2006) "Presentación". A: Carnoy, M. *Economía de la educación*. Barcelona: Editorial UOC.

CARABAÑA, Julio (2004) "Educación y movilidad social". A: Navarro, Vicenç (coord.). *El Estado de Bienestar en España*. Madrid: Tecnos.

CARABAÑA, Julio (2007) "Estado y educación en la España democrática" A: Espina Montero, Álvaro (coord.). *Estado de Bienestar y competitividad: la experiencia europea*. Madrid: Siglo XXI.

COROMINAS ROVIRA,, E.; VILLAR HOZ, E.; SAURINA CANALS, C. I FÀBREGAS ALCAIRE M. (2007) "El mercat laboral qualificat i la qualitat de l'ocupació" A: *Educació superior i treball a Catalunya. Anàlisi dels factors d'inserció laboral*. Barcelona: Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya.

CROMPTON, Rosemary (1994) *Clase y estratificación. Una introducción a los debates actuales*. Madrid: Tecnos.

ESTEBAN, F.; MARTÍN, A.; MIGUÉLEZ, F.; MILINA, O.; RECIO, A. (2009) "Crisi i desocupació: Quines polítiques?". A: *Societat Catalana 2009*. Barcelona: Associació Catalana de Sociologia.

FIGUERA GAZO, P.; DORIO ALCARAZ, I. I TORRADO FONSECA, M. (2007) "Funcionament dels processos d'accés al mercat qualificat" A: *Educació superior i treball a Catalunya. Anàlisi dels factors d'inserció laboral*. Barcelona: Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya.

GOLDTHORPE, John [en col·laboració amb LLEWELLYN, C.; PAYNE, C.] (1980) *Social Mobility & Class Structure in Modern Britain*. Oxford: Clarendon Press.

HERNÁNDEZ DE FRUTOS, Teodoro (1997) *Las estructuras sociales*. Madrid: Verbo Divino.

INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA (IDESCAT) *Estadística bàsica de Catalunya. Demografia i qualitat de vida*. Disponible a:
<http://www.idescat.cat/dequavi/?TC=444&V0=4&V1=2>

KERBO, Harold (2003) *Estratificación social y desigualdad*. Madrid: McGraw-Hill.

LÓPEZ BLASCO, Andreu (2009) *Jóvenes en una sociedad cambiante. El largo camino hacia la participación social y económica* (informe núm. 1). Madrid: Ministerio de Igualdad, Observatorio de la Juventud.

LLOSADA GISTAU, Jan; MORCILLO HERNÁNDEZ, Vanessa; TROIANO GOMÀ, Helena (2005) "L'elecció d'estudis i les expectatives de futur dels estudiants universitaris". A: *Revista Papers*, núm. 76, pàg. 229-248. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.

MARTÍNEZ COSTA, C.; CALVET PUIG, D; GALLEGO FERNÁNDEZ, I.; PONS PEREGORT, O.; ROCA MARTÍN, S. I TURA SOLVAS, M. (2007) "Gènere i inserció" A: *Educació superior i treball a Catalunya. Anàlisi dels factors d'inserció laboral*. Barcelona: Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya.

MASJUAN, Josep M. (2005) "Progresos en los aprendizajes, características de los estudios y motivaciones de los estudiantes". A. *Revista Papers*, núm. 76, pàg. 97-133. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.

MASJUAN, Josep M.; TROIANO, HELENA; VIVAS, JESÚS (2002) *I després de la universitat, què? La inserció laboral dels graduats a la Universitat Autònoma de Barcelona*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona. (Sèrie Societat i Educació, 12).

MIRET I GAMUNDI, Pau; SALVADÓ I NAYACH, Antoni; SERRACANT I MELENDRES, Pau; SOLER I MARTÍ, Roger (2008) *Enquesta a la joventut de Catalunya 2007*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Observatori Català de la Joventut. (Col·lecció Aportacions, 37).

MORENO MÍNGUEZ, Almudena (2009) *Economía, empleo y consumo: Las transiciones juveniles en el contexto de la globalización* (informe núm. 2). Madrid: Ministerio de Igualdad, Observatorio de la Juventud.

ORGANIZATION FOR ECONOMIC COOPERATION AND DEVELOPMENT (2007) *Education at a Glance 2007*. París: OECD Publishing. (OECD Indicators).

CONSELL SUPERIOR D'AVALUACIÓ DEL SISTEMA EDUCATIU (2008) *PISA 2006: Resultats de l'alumnat de Catalunya. Avaluació de l'educació secundària obligatòria*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

ROBEYNS, Ingrid (2007) "When will society be gender just?". A: Browne, J. (ed.). *The Future of Gender*. Cambridge: Cambridge University Press, pàg. 54-74.

ROTGER, J. M. (2009) "El sistema universitari català davant l'espai de Bolonya". A: SUBIRATS, M. (coord.). *Societat catalana 2009*. Barcelona: Associació Catalana de Sociologia.

SALA LORDA, G.; PLANAS COLL, J.; MASJUAN CODINA, JM. I ENCISO RODRÍGUEZ, P. (2007) "El fenomen de la transició laboral" A: *Educació superior i treball a Catalunya. Anàlisi dels factors d'inserció laboral*. Barcelona: Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya.

SALIDO CORTÉS, Olga (2001) *La movilidad ocupacional de las mujeres en España. Por una sociología de la movilidad femenina* (núm. 182). Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.

SIMÓ I NOGUERA, Carles (2008) *Les transicions a la vida adulta en el context de la globalització*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Observatori Català de la Joventut. (Col·lecció Aportacions, 35).

SUBIRATS, Marina (2009) *Els nivells educatius de la població i la transmissió del capital cultural*. Enquesta Metropolitana de Barcelona 2006. Barcelona: IERM.

SUBIRATS, J.; ALEGRE, M. A.; BENITO, R.; CHELA, X.; GONZÁLEZ, I.; ALBAIGÉS, B. (2009) *L'educació postobligatòria a Catalunya. Eixos de desigualtat en les trajectòries formatives més enllà de l'ESO*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament d'Educació.

WARREN, J. R.; HAUSER, R. M. (1997) "Social stratification across three generations. New evidence from the Wisconsin Longitudinal Study". A: *American Sociological Review*, vol. 62, núm. 4. American Sociological Association.

ANNEX

ANNEX

Taula 1 | Ocupació dels titulats segons l'ocupació dels pares (en valors absoluts)

Màxim estatus ocupacional dels pares	Titulats universitaris ocupats a temps complet				
	Direcció	Tècnic superior	Qualificat	Compte propi	No qualificat
1. Direcció	576	177	657	72	33
2. Tècn. superior	601	234	836	110	61
3. Qualificat	918	421	1.500	97	128
4. Compte propi sense estudis univ.	619	276	963	123	81
5. No qualificat	355	123	607	36	70

Taula 2 | Ocupació dels titulats per gènere segons l'ocupació dels pares (en valors absoluts)

Màxim estatus ocupacional dels pares	Dones titulades ocupades					Homes titulats ocupats				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. Direcció	277	102	414	28	21	299	75	243	44	12
2. Tècn. superior	314	115	551	51	45	287	119	285	59	16
3. Qualificat	476	252	1001	42	90	442	169	499	55	38
4. Compte propi sense estudis univ.	342	166	645	66	48	277	110	318	57	33
5. No qualificat	200	69	387	16	41	155	54	220	20	29

Taula 3 | Ocupació dels titulats segons la màxima ocupació dels pares (en percentatge)

Màxim estatus ocupacional dels pares	Titulats universitaris ocupats a temps complet				
	Direcció	Tècnic superior	Qualificat	Compte propi	No qualificat
1. Direcció	18,8	14,4	14,4	16,4	8,8
2. Tècn. superior	19,6	19,0	18,3	25,1	16,4
3. Qualificat	29,9	34,2	32,9	22,1	34,3
4. Compte propi sense estudis univ.	20,2	22,4	21,1	28,1	21,7
5. No qualificat	11,6	10,0	13,3	8,2	18,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Taula 4 | Ocupació dels titulats per gènere segons la màxima ocupació dels pares (en percentatge)

Màxim estatus ocupacional dels pares	Dones titulades ocupades					Homes titulats ocupats				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. Direcció	17,2	14,5	13,8	13,8	8,6	20,5	14,2	15,5	18,7	9,4
2. Tècn. superior	19,5	16,3	18,4	25,1	18,4	19,7	22,6	18,2	25,1	12,5
3. Qualificat	29,6	35,8	33,4	20,7	36,7	30,3	32,1	31,9	23,4	29,7
4. Compte propi sense estudis univ.	21,3	23,6	21,5	32,5	19,6	19,0	20,9	20,3	24,3	25,8
5. No qualificat	12,4	9,8	12,9	7,9	16,7	10,6	10,2	14,1	8,5	22,7
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

**Taula 5 | Ocupació dels titulats (a temps complet) segons la universitat
(en valors absoluts)**

Universitat	Ocupació titulats (a temps complet) en ordre jeràrquic					Total
	Direcció	Tècnic superior	Qualificat	Compte propi	No qualificat	
UB	680	331	1.302	92	109	2.514
UAB	572	248	994	73	77	1.964
UPC	621	209	559	101	18	1.508
UPF	318	107	257	30	30	742
UdG	291	105	398	51	47	892
UdL	244	104	409	36	21	814
URV	300	106	522	38	61	1.027
UVic	85	40	215	23	17	380
Total	3.111	1.250	4.656	444	380	9.841

Taula 6 | Titulats ocupats a temps complet segons les àrees i la selecció de subàrees (en valors absoluts)

Àrea/Subàrea	Direcció	Tècn. superior	Qualificat	Compte propi	No qualificat	Total
Humanitats	242	208	528	53	78	1.109
Àrea Geografia i Història (101)	115	91	191	11	38	446
Econòmiques i Dret	842	236	572	105	74	1.829
Economia i ADE (201)	424	104	234	11	33	806
Empresarials (202)	282	88	176	21	28	595
Dret (203)	136	44	162	73	13	428
Ciències Socials	660	312	1.614	44	108	2.738
Laboral (204)	206	58	154	8	35	461
Mestres (210)	110	71	972	6	21	1.180
Ciències Experimentals	188	104	362	11	29	694
Biologia i Natura (302)	98	51	179	9	16	353
Ciències de la Salut	161	70	645	79	53	1.008
Diplomats Sanitaris (401)	77	38	297	39	37	488
Tècnica	1.018	320	935	152	38	2.463
Àrea Tècnica Tecnologies						
Avançades de la Producció (505)	207	61	186	13	10	477
Àrea Tecnologies Avançades de la Producció (506)	194	38	140	8	4	384
Àrea Tècnica Informació i Comunicació (507)	146	84	199	12	8	449
Àrea Informació i Comunicació (508)	138	53	167	7	2	367
Total	3.111	1.250	4.656	444	380	9.841

Taula 7 | Titulats ocupats a temps complet segons les carreres seleccionades (en valors absoluts)

Carreres	Direcció	Tècn. superior	Qualificat	Compte propí	No qualificat	Total
Econòmiques i Dret						
Administració i Direcció d'Empreses (ADE)	264	55	144	8	19	490
Economia	140	41	73	1	10	265
Ciències Empresarials	282	88	176	21	28	595
Dret	136	44	162	73	13	428
Ciències Socials						
Relacions Laborals	114	33	84	6	25	262
Mestre Ed. Infantil	19	11	254	0	2	286
Mestre Ed. Primària	13	8	187	1	0	209
Ciències de la Salut						
Infermeria	14	15	165	0	24	218
Medicina	10	4	215	1	5	235
Tècnica						
Eng. Informàtica	72	26	98	5	1	202

Taula 8 | Titulats amb notes d'accés per àrea i universitat (en valors absoluts)

Àrees	UB	UAB	UPC	UPF	UdG	UdL	URV	Total
1. Humanitats	521	361	-	91	127	57	72	1.229
2. Ciències Socials	847	716	-	190	238	163	315	2.469
3. Econòmiques i Dret	371	349	-	338	197	136	165	1.556
4. Ciències Experimentals	321	328	41	36	110	-	10	846
5. Ciències de la Salut	403	206	74	-	42	41	85	851
6. Tècnica	36	168	1.283	31	199	137	140	1.994
Total	2.499	2.128	1.398	686	913	534	787	8.945

**Taula 9 | Titulats amb expedient acadèmic per àrea i universitat
(en valors absoluts)**

Àrees	UB	UAB	UPC	UPF	UdG	UdL	URV	Total
1. Humanitats	730	467	-	137	152	68	121	1.675
2. Ciències Socials	1.155	883	-	267	306	240	382	3.233
3. Econòmiques i Dret	512	408	-	415	234	196	252	2.017
4. Ciències Experimentals	369	377	50	37	113	-	66	1.012
5. Ciències de la Salut	456	268	85	-	53	87	163	1.112
6. Tècnica	57	202	1.539	36	228	384	242	2.688
Total	3.279	2.605	1.674	892	1.086	975	1.226	11.737

Taula 10 | Correlació entre la nota d'accés, l'expedient acadèmic, la valoració mitjana de la formació i la valoració mitjana de les competències necessàries per desenvolupar la feina

Coefficient de correlació Rho de Spearman	Nota d'accés	Nota d'expedient acadèmic	Coefficient de correlació Rho de Spearman	Nota d'accés	Nota d'expedient acadèmic
Formació teòrica	,042(**)	,040(**)	Utilitat formació teòrica	,023(*)	,031(**)
Formació pràctica	,040(**)	,110(**)	Utilitat formació pràctica	,048(**)	,097(**)
Expressió escrita	-0,004	,085(**)	Utilitat expressió escrita	0,019	,069(**)
Expressió oral	-0,010	,069(**)	Utilitat expressió oral	,031(*)	,074(**)
Treball en equip	,029(*)	,099(**)	Utilitat treball en equip	,042(**)	,096(**)
Lideratge	-0,014	-0,017	Utilitat lideratge	-0,005	-,067(**)
Solució de problemes	,024(*)	-,043(**)	Utilitat solució de problemes	,041(**)	0,001
Presa de decisions	-0,010	0,002	Utilitat presa de decisions	,027(*)	-0,001
Pensament crític	0,006	,105(**)	Utilitat pensament crític	,040(**)	,106(**)
Creativitat	-0,007	,073(**)	Utilitat creativitat	-0,006	,099(**)
Gestió	-,045(**)	-,045(**)	Utilitat gestió	-0,007	-,049(**)
Habilitats de documentació	-0,006	,038(**)	Utilitat habilitats de documentació	0,004	,048(**)
Idiomes	-0,005	,030(**)	Utilitat idiomes	,071(**)	,060(**)
Informàtica	-0,011	-,026(*)	Utilitat informàtica	-0,009	-0,012

** La correlació és significativa al nivell 0,01 (unilateral)

* La correlació és significativa al nivell 0,05 (unilateral)

Taula 11 | Ingressos mensuals (resultats del model de regressió múltiple)

Resum del model (b)

Model	R	R quadrat	R quadrat corregida	Error típic de l'estimació	Durbin-Watson
1	0,295(a)	0,087	0,086	540,05809	1,7559

a. Variables predictorres: (constant), expedient, tècn_superior, educ2_mitjana, gènere, educ1_mitjana, direcció, no_qualificat, nota d'accés, educ2_superior, compte_propi, educ1_superior

b. Variable dependent: guanys_mensuals

Model	Coeficients no estandarditzats		Coeficients estandarditzats	Beta x r de Pearson (en %)	t	Sig.
	B	Error típic	Beta			
1 (Constant)	1089,574	56,654			19,232	0,000
Gènere	303,038	14,015	0,262	6,877	21,623	0,000
Educ1_mitjana	-4,921	20,481	-0,003	0,003	-0,240	0,810
Educ2_mitjana	1,828	20,805	0,001	0,000	0,088	0,930
Educ1_superior	0,878	22,625	0,001	0,002	0,039	0,969
Educ2_superior	33,395	25,870	0,019	0,096	1,291	0,197
No_qualificat	-31,965	23,202	-0,019	0,090	-1,378	0,168
Compte_propi	30,446	19,300	0,022	-0,022	1,577	0,115
Tècn_superior	53,616	21,144	0,037	0,123	2,536	0,011
Direcció	99,077	21,888	0,064	0,446	4,527	0,000
Nota d'accés	64,336	7,511	0,111	0,812	8,566	0,000
Expedient acadèmic	-94,611	20,489	-0,060	0,289	-4,618	0,000

a. Variable dependent: guanys_mensuals

Taula 12 | Qualitat ocupacional (resultats del model de regressió múltiple)

Resum del model (b)

Model	R	R quadrat	R quadrat corregida	Error típic de l'estimació	Durbin-Watson
1	0,145(a)	0,021	0,020	16,79433	1,865

a. Variables predictores: (constant), expedient, direcció, educ1_mitjana, gènere, no_qualificat, educ2_mitjana, tècn_superior, nota d'accés, educ2_superior, compte_propi, educ1_superior

b. Variable dependent: índex de qualitat ocupacional

Model	Coeficients no estandarditzats		Coeficients estandarditzats	Beta x r de Pearson	t	Sig.
	B	Error típic	Beta	(en %)		
1 (Constant)	49,117	1,721			28,540	0,000
Gènere	2,514	0,424	0,073	0,50	5,932	0,000
Educ1_mitjana	-0,928	0,626	-0,020	0,06	-1,482	0,139
Educ2_mitjana	1,204	0,638	0,026	0,08	1,887	0,059
Educ1_superior	-0,158	0,692	-0,003	-0,01	-0,228	0,819
Educ2_superior	0,047	0,781	0,001	0,00	0,060	0,952
No_qualificat	-0,684	0,713	-0,013	0,05	-0,959	0,337
Compte_propi	1,026	0,589	0,024	-0,01	1,744	0,081
Tècn_superior	1,880	0,644	0,043	0,12	2,917	0,004
Direcció	3,224	0,664	0,070	0,45	4,853	0,000
Nota d'accés	1,663	0,228	0,096	0,87	7,305	0,000
Expedient acadèmic	-0,325	0,618	-0,007	-0,01	-0,525	0,600

a. Variable dependent: índex de qualitat ocupacional

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de **Catalunya**

**Generalitat
de Catalunya**